

Riksdagens protokoll

2006/07:58

Fredagen den 2 februari

Kl. 09.00 – 11.39

Protokoll
2006/07:58

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:241

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:241 Genusarbetet i regeringen

av Carina Ohlsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 februari 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 februari 2007

Statsrådsberedningen

Fredrik Reinfeldt (m)

Enligt uppdrag

Bo Malmqvist

Departementsråd

Interpellation 2006/07:246

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:246 Jobbavdrag

av Jasenko Omanovic (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 februari 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 25 januari 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Rätts- och expediteschef

2 § Svar på interpellation 2006/07:170 om kulturlivet och amatörkulturen

Anf. 1 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! God morgon alla! Siv Holma har ställt följande tre frågor till mig.

Vilka riktlinjer kommer jag som kulturminister att ge Statens kulturråd vad gäller fördelningen av de ytterligare 5 miljoner kronor till centrala amatörkulturorganisationer som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2007?

Hur avser jag att fortsättningsvis stödja utvecklingen av amatörkulturen?

Är jag beredd att tillsätta en utredning som får i uppdrag att se över frågan om det övergripande ansvaret för amatörkulturen?

Som Siv Holma mycket riktigt påpekar föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2007 att insatserna på kulturområdet för de centrala amatörkulturorganisationerna skulle förstärkas med 5 miljoner kronor. Riksdagen har också beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Svaret på den första frågan finns att hämta i regleringsbrevet för 2007 avseende Statens kulturråd, den myndighet som beslutar om den närmare fördelningen av bidraget. Regeringen har tydliggjort syftet med detta bidrag. Enligt regleringsbrevet ska bidraget fördelas till sådana centrala amatörkulturorganisationer som bidrar till att tillgängliggöra kulturupplevelser för en bred allmänhet och som stimulerar det egna skapandet.

Staten stöder på flera sätt, och inom flera politikområden, utvecklingen av amatörkulturen. Vid sidan av de kulturpolitiska insatserna lämnar staten omfattande stöd till amatorkulturell verksamhet i hela landet inom ramen för folkbildningspolitiken. Det finns i dag totalt ca 290 000 studiecirkel med nära två och en halv miljon deltagare, och en betydande del av dessa avser någon form av amatorkulturell verksamhet. Inom folkbildningen arrangeras också cirka 240 000 kulturprogram som lockar 15 miljoner besökare. I budgetpropositionen för 2007 förstärkte regeringen också stödet till folkbildningen med 500 miljoner kronor.

Även inom ungdomspolitikerna fördelas statliga bidrag till organisationer som i många fall omfattar ungdomars eget skapande inom olika kulturområden. Jag vill också gärna poängtera kommuners och regioners ansvar för att ge amatörkulturen goda förutsättningar, med möjlighet att vidareutvecklas.

Svaret på Siv Holmas andra fråga måste därför utgå från det förhållande att amatörkulturen hanteras inom flera politikområden och på flera politiska nivåer. Självt kommer jag att verka för ett kulturutbud med bredd och kvalitet i hela landet. Jag är övertygad om att ett starkt kulturliv och en stabil kulturell infrastruktur gagnar såväl proffs som amatörer. Jag kommer naturligtvis även att följa upp den satsning på centrala amatörkulturorganisationer som nu genomförs enligt budgeten för 2007.

Behövs det då en särskild utredning för att se över det övergripande ansvaret för amatörkulturen? Mitt svar på Siv Holmas tredje fråga är att denna fråga nu prövas inom Regeringskansliet. Det är dock ännu för tidigt att säga något om en sådan analys.

Herr talman! Jag tackar kulturministern för hennes svar på min interpellation och kan väl konstatera att svaren på mina frågor är relativt positiva.

Svaret på min första fråga, vilka riktlinjer Kulturrådet har fått när det ska fördela de 5 miljoner som riksdagen beslutat om för att stärka de centrala amatörkulturorganisationerna, tycker jag är ett bra förtydligande. Det är viktigt att bidraget fördelas till sådana centrala amatörkulturorganisationer som bidrar till att tillgängliggöra kulturupplevelser för en bred allmänhet och som stimulerar det egna skapandet.

Jag läste också det i regleringsbrevet som inte direkt redovisas i interpellationssvaret, att ”under 2007 skall utrymmet för bidrag till centrala amatörkulturorganisationer förstärkas med minst 5 miljoner kronor jämfört med föregående år”. Trots dessa tydliga riktlinjer i regleringsbrevet tycks Kulturrådet ha valt att hålla på anslagsökningen och göra en översyn.

Delar kulturministern min och Vänsterpartiets uppfattning att dessa pengar inte kan användas till annat än stöd till centrala amatörkulturorganisationer och att bidragen ska utbetalas utan fördröjning till de berörda organisationerna?

Herr talman! Amatörkulturen är en stor folkrörelse med ett 20-tal centrala organisationer och 750 000 medlemmar i körer, teater- och musikföreningar, hembygdsföreningar och mycket, mycket mer. Amatörkulturen är också en viktig förutsättning för den professionella kulturen, och båda är beroende av varandra. Utan bredd ingen elit, utan professionell konst ingen professionell inspiration till amatörerna och de blivande yrkeskonstnärerna. Det sägs i budgetpropositionen att ”amatörkulturen skapar en viktig grund för alla människors möjlighet till eget skapande och utveckling”.

Redan i propositionen *Lära, växa, förändra* anslogs 5 miljoner kronor till amatörkulturens centralorganisationer. I denna fråga är både den förra och den nya regeringen överens. Vänsterpartiet hade dock högre ambitioner. Vi anser i likhet med amatörkulturens samrådsgrupp att den ordinarie verksamheten blivit lidande på grund av mångåriga uteblivna uppräkningsav anslagen. Man har därför saknat ekonomiska möjligheter att satsa på utvecklingsarbete, vilket är ett av centralorganisationernas uppdrag.

De beslutade 5 miljonerna är en bra början men inte tillräckligt. Vänsterpartiet vill satsa ytterligare 25 miljoner kronor, det vill säga en total ökning på 30 miljoner. Motivet till höjningen handlar om urholkning på grund av uteblivna uppräkningsav anslaget under många år och att det finns ökade krav och uppgifter såsom utvecklingsarbete och samverkan, sådana uppgifter som vi har redovisat i den nämnda folkbildningspropositionen som antogs av riksdagen förra mandatperioden.

Herr talman! Kulturministern anger att höjningen av fortbildningsanslaget skulle vara 500 miljoner kronor. Men då fattas det 10 miljoner i budgetpropositionen för 2007. Av den faktiska höjningen på 490 miljoner avgår 140 miljoner till Sisu, idrottens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet, som direkt kanaliseras till idrotten. Här kan vi återigen konstatera att den gamla och den nya regeringen är överens om storleken på beloppen och hanteringen av Sisu. Om vi hade fått råda hade det alltså

blivit mer pengar, 100 miljoner mer till folkbildning, varav 25 miljoner skulle gå till de centrala amatörkulturorganisationernas anslag.

Delar kulturministern min redogörelse av siffrorna, när jag påpekar att det är 490 och inte 500 miljoner?

Anf. 3 ANNELI SÄRNBLAD (s):

Herr talman! Inom kulturlivet och amatörkulturen finns det så många som brinner och har goda idéer när det gäller att utveckla och få fler att utöva dans, musik, teater med mera. Den glädje och det engagemang som finns ute i vårt land ska vi vara mycket rädda om. Det är viktigt att vi politiker stöttar och ser till att kulturlivet ges chanser. I vissa kommuner och landsting finns det en viss attityd. Man tycker att regioner och landsting inte ska hålla på med kultur. Och, herr talman, vad tänker jag då på?

Jag minns själv min tid som landstingspolitiker. I debatter mötte jag ministrarnas partivänner som alltid sade: Landstinget ska inte hålla på med kultur. Det enda man ska hålla på med är sjukvård.

Kulturfrågorna fick läggas någon annanstans. Men frågan var alltid: Var?

Amatörkulturen – dans, musik och kunskap om vår kultur – är mycket viktig. Den skapar en grund för alla människors möjlighet till eget skapande och utveckling. Och som Siv Holma sade är den även nödvändig för den professionella kulturen. Amatörkulturen och den professionella kulturen berikar varandra. Det är ömsesidigt, och det är viktigt att komma ihåg.

Vi socialdemokrater ser det som oerhört viktigt med stödet till den svenska folkbildningen och amatörkulturens möjlighet att utvecklas och växa. Jag har själv många omkring mig som lever i amatörkulturens värld och vet hur viktiga arrangemangen, dansen, musiken, dräkten, slöjden och allting är. Många lägger ned tid och kraft ideellt för att fler i framtiden ska kunna utöva folkbildning och amatörkultur. Men då är det också viktigt med resurser för att man ska kunna nå ut till fler och för att man fortsättningsvis i Sverige ska kunna växa på de här områdena.

Många ute känner en stor oro för att den moderatledda regeringen ska skära ned när det gäller pengar. I den här interpellationsdebatten diskuterar vi 5 miljoner. Jag undrar om ministern utifrån svaret kan svara på frågan: Kommer pengarna att komma ut till kulturvärlden? Eller kommer de att gå in i den statliga kassan i stort? Vi har ju sett att man på andra områden har skurit ned när det gäller utlovade pengar. Verksamheterna har stått och trott att de kommer att få pengar, men så har inte blivit fallet.

Jag tycker att det är bra att ministern vill satsa på ungdomar. Jag hoppas att hon också kan förmedla det till sin kollega som ansvarar för dessa frågor och till regeringen. Men om man vill nå unga människor är ju de vuxna också viktiga målgrupper. För oss socialdemokrater är familjen viktig. Det handlar om att man tillsammans tar del av och utövar kultur.

I ministrarnas svar på Siv Holmas interpellation kan man självklart läsa att kommunerna och regionerna har ett ansvar. Ja, det är jätteviktigt. Kommuner och landsting och regioner ska ha ett stort ansvar. Men menar ministern i sitt svar att staten mer ska lämna sitt ansvar i regionerna, i kommunerna?

Jag läste en artikel i DN där kulturministern uttalar att det är viktigt att kulturskaparna lär sig hur man fyller i bidragsansökningar och att de kanske lär sig att presentera sig själva och sitt arbete mer. Och då handlar det om F-skattsedel, att få mer F-skattsedlar inom kulturvärlden.

När man sedan också läser ministrarnas uttalanden i många frågor kommer sponsorfrågorna in, att det kan vara en möjlighet. Visst, det kan vi diskutera, och det får vi se framdeles. Men på något vis har också kulturministern i vissa artiklar sagt att sponsringen ska öka. Och då handlar det väl om att kanske lära företagen att dra av i fråga om skatten. Sponsorfrågan kommer vi framdeles att ha stora debatter om. Frågan är: Är det på det sättet som ministern tror att man ska lösa det här i framtiden? Det tror inte vi. Vi tror att det är viktigt att staten, tillsammans med kommuner och regioner, ser till att vi har en levande kultur som berikar människor och gör så att många har chans att utöva den.

Anf. 4 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Ja, det blev frågor som kom att spänna över hela kulturområdet – det får man väl lov att säga. Det var allt från F-skattsedlar till företagsamhet, sponsring, amatörkultur och proffskultur. Men jag vänder mig först till Siv Holma, som är interpellant.

Ja, vi är positiva, precis som Siv Holma också sade, till amatörkulturen. Den berikar också, precis som Siv Holma var inne på, den professionella kulturen. Här finns ett ömsesidigt samband.

Jag kunde också konstatera att Vänsterpartiet även i det här fallet i sin budget – jag vet inte om den lades fram hel och hållen – hade 25 miljoner mer. Vänsterpartiet brukar alltid ha mer pengar. Det är vi vana vid. Sedan vet jag inte hur man lyckades med förhandlingarna med den förra regeringen. Men det är ändå den här regeringen som har förstärkt stödet till de centrala amatörkulturorganisationerna med 5 miljoner kronor. Det gjordes tidigare, och det är en höjning från tidigare 7, tror jag, 2005.

Jag har besökt Ax så sent som i september, tror jag, innan jag själv blev minister. Jag har träffat företrädare för organisationerna. Jag känner till de önskemål som de har om arrangörstöd. De vill ha en tydlig motpart, vilket de i dag inte tycker att de har. Jag känner också till att det finns långa köer till barnteaterverksamheten, vilket jag gärna skulle vilja se att man kunde göra något åt. Jag vet att de har reagerat när det gäller åldersintegrationen och att de vill ha ändrade skatteregler och att de faktiskt gör väldigt mycket för det egna skapandet, inte bara för konsumerandet. Jag känner också till att de nu, därför att de liksom inte har varit i takt med Folkbildningsrådet, har bildat ett eget studieförbund med kultur- och utbildningsverksamhet. Där hoppas jag att man också kommer att ta till vara de här intressena.

Det händer alltså en del på området. Vi är medvetna om önskemålen från Ax. Den här frågan hamnar, kan man väl säga, såväl i Utbildningsdepartementet som i Kulturdepartementet, och det är en fråga som vi följer. Om det behövs en riktig utredning, som jag var inne på tidigare, är lite tidigt att säga. Men vi är medvetna om det här och kommer att följa diskussionerna. Och eftersom det fanns ett stöd i budgeten på 5 miljoner utgår jag från att de pengarna också kommer att gå till de centrala amatörkulturorganisationerna. Det gör jag så länge jag inte hör någonting annat, och det har jag hittills inte gjort.

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

Sedan gäller det vad Anneli Särnblad talade om. Ja, vi kan hålla med om vikten av ideellt arbete på kulturområdet. Det betyder mycket för alla som är engagerade – och det är väldigt många i de här verksamheterna. Det betyder oerhört mycket, oavsett om man sjunger i kör, spelar amatörteater, dansar eller vad man nu gör för någonting. Det är ingen annan uppfattning. Vi har också stött de här verksamheterna i budgeten. Det är möjligt att vi också kommer att kunna återkomma under mandatperioden när det gäller stödet såväl till olika amatörkulturorganisationer som till ideella verksamheter över huvud taget. Det är lite tidigt att uttala sig om.

Jag har ingen annan uppfattning. Sponsringsfrågan ligger lite vid sidan om, men den får vi återkomma till.

Anf. 5 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag vill börja med att uttala att jag har samma uppfattning som Anneli Särnblad har vad gäller moderata kulturpolitiker i landsting och även i kommuner. Framför allt i landstingen finns tyvärr den här uppfattningen, och jag tycker att kulturministern borde få till stånd en ändring i sitt parti när det gäller synen på kultur.

Sedan är det riktigt att Vänsterpartiet lade fram en alternativbudget med drygt 1 miljard mer till kulturen. Jag tycker att det är synd att man raljerar på det sätt som kulturministern gör. Politik handlar ju om att välja, om att prioritera. Och vi tycker att det nu är kulturens tur med tanke på att statsfinanserna aldrig har varit så goda som de nu är. Någon gång måste ju kulturen få komma i det läget att man satsar på den. 1 miljard mer till kulturen kan jämföras med vad alliansregeringen satsar på skattesänkningar. Det rör sig om mellan 40 och 50 miljarder. Jag tycker att det borde vara ganska rimligt att även kunna få in mer pengar till kulturen, som så väl behöver de slantarna.

Sedan handlar det om det här med att få till stånd en utredning, eftersom ansvaret nu inte är så tydligt, vilket amatörkulturens organisationer har uttalat. Och vi har också analyserat oss fram till att det behövs en sådan.

Precis som kulturministern säger är det olika departement som har vissa delar av de här frågorna. Varken Folkbildningsrådet eller Kulturrådet anser sig ha ansvar för amatörkulturen. Jag tycker i och för sig att det är ett positivt besked att inte hela det här utredningsförslaget är förkastat, att Regeringskansliet håller på att diskutera och analysera frågeställningen. Jag hoppas att det kommer att leda till att vi får en utredning, för det behövs för att amatörkulturen, precis som vi är överens om, berör så många människor och är så viktig att det samhälleliga ansvaret måste bli tydligare. Därför behövs det en utredning.

Jag skulle vilja ställa en fråga i samband med det här. Eftersom ni nu analyserar, kan ministern ge besked om när ministern tror att ni har analyserat färdigt? När kan vi förvänta oss ett besked om det blir en utredning eller inte? Kan det beskedet komma till exempel när vårekonomiska propositionen läggs snart om ett par månader? Eller hur länge tror ministern att vi behöver vänta på ett sådant besked?

Anf. 6 ANNELI SÄRNBLAD (s):

Herr talman! Jag är jätteglad att ministern tycker att det är viktigt med kultur som kulturminister. Jag hoppas att hon med sina partivänner, pre-

cis som Siv var inne på, kommer att föra en dialog ute i kommuner och landsting, om det nu är så att ministern i sitt svar menar att staten ska lämna sitt ansvar mer och att regioner och kommuner ska ta över mer ansvar. Om det inte skulle bli en förändring attitydmässigt ute så att Moderaterna eller de borgerliga skulle förändras är jag orolig att vårt kulturliv i det blå kan skönja en orkan.

Om inte vi från rikshåll är villiga att stödja så att alla delar av vårt land kan ha kulturaktiviteter, folkbildning, amatörteater, dans och musik i stort kommer vi att bli ett förlorat land på många sätt och vis. För kulturen berikar, som vi har sagt, och får människor att växa.

Det handlar om att ha en bredd och en kvalitet, som ministern har med i sitt svar. Ja, men om vi ska kunna ha det brett och ha en bra kvalitet gäller det också att vi från statligt håll har mål och medel så att det blir likvärdigt i hela Sveriges land.

Ministern sade att hon ska återkomma i frågor. Det hoppas jag. För var finns den moderatledda regeringens visioner? Man säger mycket, man talar mycket, men några visioner och vilja i förslag har vi ännu inte sett. Så vi ser fram emot när ministern ska lägga fram den moderatledda regeringens visioner på kulturområdet.

Jag vill ge en eloge till alla som kämpar ute i Sveriges land med kulturfrågorna. Som sagt, vi från Socialdemokraterna kommer att vara en blåslampa på ministern när det gäller kulturfrågorna i framtiden.

Anf. 7 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! För att anknyta till det som Anneli Särnblad var inne på senast här är det väl alldeles utmärkt, tycker jag, om oppositionen är på hugget här. Det är i så fall glädjande. Det kommer att bidra till en stimulerande debatt och förhoppningsvis också till nya och bra idéer. För det är alltid i dialogen som något nytt föds. Det välkomnar jag absolut.

Det är väl inte så konstigt, Siv Holma, om våra partier har lite olika syn på politiken. Det bygger ju på det. Det är olika ideologier som ligger i grunden och delvis också synen på människan. Det är inte särskilt märkligt, varken för Siv Holma, för mig eller för väljarna som har röstat fram en ny regering att vi vill prioritera skattesänkningar. Det är det som gäller. Vi vill låta människor ha mer pengar kvar i plånboken och själva välja vad de vill lägga dem på. En annan uppfattning har ju som bekant Vänsterpartiet och i stor utsträckning också Socialdemokraterna.

Men kulturbudgeten förstärktes. Det var inga nedskärningar på kulturbudgeten i den proposition som lades till riksdagen i höstas. Så det vill jag gärna någonstans ha ett erkännande för, med tanke på hur ofta man har skrämt med att om borgarna kommer till makten då blir det kulturslakt. Det blir det inte.

Staten har och tar ett stort ansvar. Regionerna och kommunerna gör det också. Det är väldigt ofta där som de kulturella aktiviteterna äger rum, inte minst på biblioteken som har ett bra samarbete med folkbildningen. Det blev också ett förstärkt stöd till folkbildningen, förvisso också till idrottssidan via Sisu, som Siv Holma var inne på, men det är väl inget som någon av oss kan ha något emot. På idrottsområdet är man också väldigt glad för att det här blev tydligt.

Jag håller med om att kulturen är stark. Kulturen kommer att växa. Det finns inga planer på att dra ned på kulturen. Det visar också, tycker

Prot. 2006/07:58

2 februari

Svar på
interpellationer

jag, den senaste budgeten och de stora summorna. Det handlar ju om runt 3 miljarder, förvisso en del till folkhögskolor också men som går till studieförbund och de verksamheter som man bedriver där, vilket också kommer många till del, inte bara amatörkulturen utan också dem som försörjer sig och som är professionella kulturskapare.

Anf. 8 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Det är klart att det finns olika ideologier, som också har gått till val, precis som kulturministern säger. Vi har ett valresultat att förhålla oss till. Jag noterade bara att statsfinanserna är oerhört bra. Kulturens tur har kommit. Vi i Vänsterpartiet tar vårt ansvar och vill ge mer pengar till kulturen. Det handlar inte om att på något sätt vara ekonomiskt lättfotad, om jag så uttrycker det.

Jag kan villigt erkänna till alliansregeringen när det gäller kulturbudgeten att det inte blev de neddragningar som man hade kunnat befara. Samtidigt kan man säga att före valet talade alla alliansregeringens partier om att de skulle satsa mycket mer på kulturen. I dag kan man säga att det återstår en hel del att göra.

Jag måste också säga att alliansregeringens partier har väldigt olika uppfattning. Det verkar som om det saknas en gemensam kulturpolitik, också med tanke på att Folkpartiet och Lars Leijonborg häromveckan gick ut i ett utspel som kulturministern genast var inne på att tillrättalägga.

Vi behöver mer. Jag skulle vilja avsluta med en krönika som jag läste som Ida Westin skrivit i tidningen Kulturen. Det låter som följer: "Kulturen frodas i ett komplicerat näringssystem och ju mer den utökas finansiellt och geografiskt desto större blir dess avkastning i form av delaktiga, toleranta och fantasifulla människor. Därför måste staten finansiera barns och ungdomars möjlighet till konstnärlig utövning. Och därigenom, som bonus, föds en och annan stjärna."

Anf. 9 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det sista citatet uppfattade jag inte riktigt vem som stod bakom. Man kan nästan få intrycket av att staten har dragit sig tillbaka och lagt ned allting. Så är ändå inte fallet.

Man kan alltid önska mer, för behoven på kulturområdet är väldigt stora. Det är jag mycket medveten om. Därför är det också viktigt att man försöker se till vad som är kärnuppdraget så att man inte riskerar att hamna i väldigt många verksamheter som alla får alldeles för lite resurser. Det är något som vi får tänka på och som vi säkert kommer att återkomma till under ett antal debatter framöver. Det har ju varit diskussioner kring fler museer till exempel. Det hör inte hemma i den här diskussionen, men ändå.

För att återkomma till frågan som den här interpellationen har gällt är vi väl medvetna om amatörorganisationerna och stödet till dem som arbetar på central nivå med det. Det här ser vi över. En utredning kan jag inte utlova men däremot att frågan absolut måste hållas vid liv. Det får bli en diskussion mellan Kulturdepartementet, Utbildningsdepartementet och självklart också Statens kulturråd. Den debatten lovar jag inte ska dö.

Anf. 10 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Nästa fråga är ställd av Leif Pettersson som har frågat mig vad jag avser att göra för att möjliggöra en höjning av kvaliteten på den utställningsverksamhet som i dag bedrivs vid museerna.

Det är riktigt som Leif Pettersson säger att jag har uttalat att det är kvaliteten som till syvende och sist avgör om publiken kommer. Så är det med all kulturverksamhet, också med museer. Det finns naturligtvis många exempel som underbygger detta konstaterande.

De statliga museer som under ett par år haft fri entré för alla till sina basutställningar har alla redan nu en genomgående hög kvalitet på sin verksamhet. Min avsikt är att fortsätta verka för att dessa museer ska ha goda förutsättningar för en fortsatt professionell och högkvalitativ verksamhet. I den ambitionen omfattas inte bara utställningar utan all verksamhet. Finns dessa förutsättningar är jag övertygad om att museerna också i fortsättningen kommer att till exempel göra spännande och intressanta utställningar som många kommer att vilja se.

Den förra regeringen anslog nära 100 miljoner kronor årligen för att 19 museer skulle ersättas för vad de förlorade när de faktiskt förbjöds att ta upp entréavgifter. Dessa medel visade sig dessutom vara otillräckliga. I budgeten för 2007 fick museerna behålla mer än hälften av det här tillskottet, samtidigt som de fick rätten att ta ut en entréavgift av sina besökare. Regeringen har dock beslutat att alla barn och ungdomar upp till 19 år ska ha fri tillgång till samtliga utställningar på de statliga museerna. Utöver detta är det museerna själva som avgör storleken på avgiften de tar upp, eller om de vill kunna lämna fri entré. Regeringen har i den meningen ökat självstyret för museerna.

Sammanfattningsvis vill jag alltså peka på vad jag avser att göra för att möjliggöra en höjning av kvaliteten på *all* verksamhet på museerna: Jag ska verka för att det finns en trygg statlig ekonomi som kan ge goda förutsättningar för museiverksamhet på hög nivå. Då syftar jag alltså inte bara på utställningsverksamheten utan även på pedagogik, forskningsverksamhet, bevarandeinsatser med mera. Jag tänker dessutom fortsätta att lita till den kompetens och professionalism som finns på museerna genom att minska styrningen och låta omfattningen av egna prioriteringar vara fortsatt stor.

Anf. 11 LEIF PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka ministern för svaret på min interpellation. Dock måste jag tyvärr konstatera att svaret snarare väcker fler frågor än bringar klarhet när jag läser det.

Som framgår av svaret har ministern i medierna tidigare uttalat att det inte var fri entré-reformen som drog besökare till våra museer utan att det är kvaliteten på det som visas som är avgörande. I svaret framgår också att det även handlar om kvaliteten på hur det visas och hur samlingarna tas om hand.

För mig blir den naturliga frågan: Vilka kvalitetshöjande åtgärder var det som vidtogs på museerna samtidigt som fri entré-reformen genomfördes? Och vilka var då dessa kvalitetshöjande åtgärder som var så väl

utformade att de direkt stimulerade den mängd nya besökare som vi sett på museerna under fri entré-tiden? Hur var de här åtgärderna som så tydligt lockade den stora mängd spontanbesökare som vi sett under samma tid egentligen utformade?

Det är naturligtvis viktigt att ta reda på det här, för det kan ju i så fall ge andra institutioner bra uppslag till hur deras verksamhet kan utvecklas. De kan dra lärdom av det museerna har gjort.

För mig är det klart och tydligt att det var den fria entrén som gav museerna den stora stimulans och inspiration som en stor och intresserad publik innebär.

Kompensationen som museerna fick och som fritt kunde användas gav möjlighet att både utveckla det pedagogiska innehållet och ta hand om de samlingar som finns. Personalen var inte uppbunden av att dagarna i ända sitta i en kassa och ta emot entréavgifter utan kunde i stället höja kvaliteten på besöket för dem som kom.

Det vi nu kan se i varierande grad – men ändå som en mycket tydlig trend – är att besöksantalet sjunker. Visserligen har det bara gått en månad, men trenden är tydlig. Det ska bli mycket intressant att följa detta under tiden framöver.

Frågan till ministern blir om hon har sett om det vidtagits några kvalitetssänkande åtgärder under januari, förutom den uppenbara kvalitets-sänkning som det innebär att ta bort fri entré för alla över 18 år, som förklarar nedgången i antalet besök.

Jag kan konstatera att det samband som ministern vill göra gällande naturligtvis finns – kvalitet *är* avgörande. Men fri entré är förutsättningen för att den här goda kvaliteten ska kunna upplevas och uppskattas av en bred publik som kommer från samhällets alla olika skikt.

Jag noterar också att Sverige i den här frågan går emot den trend som finns i hela Europa i övrigt. Där anses en breddning av publiken – både socialt och etniskt – vara en viktig del av en framtidsinriktad kulturpolitik. Internationellt framhäver man också rent museiideologiska skäl. Fri entré skapar en öppnare museikultur där museet blir ett offentligt rum som kan liknas vid folkbiblioteken.

I detta sammanhang kan jag inte som riksdagsledamot representerande Norrbotten låta bli att uttrycka min stora stolthet över Kulturens hus i Luleå. Där kan alla som vill på plats se just hur ett öppet och inbjudande folkbibliotek är utformat och vad detta betyder för både besöksantalet och annat.

För egen del kan jag bara konstatera att jag kom i kontakt med kultur och konst på ett tydligt sätt just via de spontana besöken. Jag tror inte att min historia på något sätt är unik, utan jag tror att den delas av många.

Sammanfattningsvis vill jag upprepa frågorna: Vilka kvalitetshöjningar var det som genomfördes parallellt med fri entré-reformen, och har det genomförts några kvalitetssänkande åtgärder nu?

Anf. 12 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag tror att jag vid det här laget har haft en fyra fem interpellationsdebatter om just denna fråga. Det finns alltså en risk att jag också kommer att upprepa mina argument, precis som man gör från oppositionens sida.

Det är klart att det blir fler besökare när någonting är gratis. Det är inte så konstigt. Det jag sade var inte heller att det bara skulle hänga på utställningarna. Om någonting inte kostar någonting kan det naturligtvis locka in nya människor. Visst är det så! Samtidigt har Kulturrådet när man gjort sina enkäter bland besökarna på dessa 19 museer kunnat konstatera att en rätt stor majoritet, 70 %, trots allt säger att avgiften har föga eller ingen betydelse för valet att besöka det här museet.

Man kan också se andra trender. Det behöver inte alltid hänga ihop med om någonting är gratis eller inte. Häromdagen hade Dagens Nyheter en intervju med Staffan Forssell, som är ny chef för Armémuseum, där det står så här:

”För några år sedan fick Armémuseum pris som Sveriges bästa museum. Förra året kom 107.000 besökare, det största antalet i museets historia.

– Först trodde vi succén berodde på att vi haft fri entré hela året. Men besökarna fortsätter att strömma hit fast vi numera tar betalt, säger Staffan Forssell.”

Förmodligen beror det också på att detta är ett spännande museum – jag har varit där flera gånger och rekommenderar det gärna – och att man har satsat mycket på kvalitet och pedagogik. Detta är någonting som vi tog upp också i opposition: vikten av att satsa på pedagogik för att locka nya grupper.

Många av dem som har varit nya besökare under de två år som det har varit gratis inträde på museerna – egentligen finns ingenting som är gratis, men låt oss kalla det för det – har varit barn och unga. Kanske har det berott på att det har varit en satsning på skolorna. Det är mycket möjligt att det är så. De grupperna kommer även i fortsättningen att kunna gå in gratis på våra statliga museer.

I andra fall ser det annorlunda ut. Vasamuseet, vilket jag vet att vi har diskuterat tidigare, tar betalt – hela 80 kr. Men museet har aldrig haft så många besökare som förra året. Andra museer har fått kännas vid färre besökare. Sambandet är inte alltid så enkelt.

Leif Pettersson talade också om hur det ser ut i utlandet, att trenden går i rätt riktning. Jag kan inte riktigt hålla med om det. I England, där det är fri entré på en del museer, talar man också om en del problem därför att pengarna inte alltid räcker till. Där ber man var och en som går på museum att skänka ett belopp, många gånger mer än vad det tidigare kostade i entréavgift, så att man kan fortsätta att ha fri entré eller satsa på något man inte skulle ha haft råd med.

I Frankrike – ett stort kulturland – har man fri entré på statliga museer varje vecka på söndagar. En fjärdedel av besökarna är turister.

Man kan alltid resonera om prioriteringar. Vi ser att det finns stora behov i museisektorn. Då vill vi i förstone prioritera dem för att de ska kunna fortsätta att ha hög kvalitet på utställningarna.

Anf. 13 LEIF PETTERSSON (s):

Herr talman! Det är bra att ministern så tydligt talar om att en stor andel av besökarna till museerna kom dit tack vare att det var fri entré. Det var ett antal som kom dit i alla fall, men för de nya besökarna, spontanbesökarna, de som aldrig tidigare varit på museum, spelade naturligtvis

fri entré en stor roll för dem när de valde att gå på museum för första gången.

Vi vet att när man väl har kommit in och upptäckt det som konst och kultur kan berika livet med är det inte så svårt att i sitt eget liv börja prioritera detta framför annat – om det bara är möjligt rent ekonomiskt. Det kan också förklara varför Vasamuseet har en högre tillströmning av besökare, som ministern påpekade. Det kanske också gäller Sjöhistoriska museet.

Jag är uppvuxen i en miljö där besök på museer och utställningar inte var speciellt vanliga. Det var ungefär lika vanligt som en isbjörn i Antarktis. Det fanns inte. Det var via skolan som vi fick ta del av lite grann, ofta offentlig utsmyckning, men som vi hade svårt att ta till oss och förstå. Det var ingen som direkt förklarade för oss.

Vi hade teckning – som det hette på den tiden – på schemat i skolan, men mycket mer var det inte. Det var först i vuxen ålder som jag, via den arbetsplats jag jobbade på, kom i kontakt med konst och med den typen av värden. Via kunniga och insiktsfulla arbetskamrater och föreningsaktiva fick jag upp ögonen för att konsten kunde berika livet. För mig är det självklart att just det spontana besöket, ingången, det oväntade mötet, är det som vi måste skapa förutsättningar för – om vi vill att flera ska ta del av museernas samlingar men också av konst och kultur i största allmänhet. Jag vill att alla människor ska kunna ta del av kultur. Det ska inte vara så att människor prioriterar bort kultur enbart beroende på att plånboken avgör.

Ministern, men också regeringen i största allmänhet, försöker ofta använda tricket att skriva om sin politik och försöka få den att låta som något helt annat än vad den faktiskt är. När vi diskuterade frågan om sloandet av fri entré i samband med budgeten var det enligt ministern och regeringen påkallat av museernas behov av att vårda sina samlingar. Underförstått hade underhållet eftersatts på grund av den stora publiktillströmningen. Nu försöker regeringen säga att museerna har fått friheten att inte ta ut entré. För mig är det inte frihet. Med neddragningarna av anslagen finns det ingen annan väg för museerna än att antingen börja ta ut entré eller att sparka folk. Det andra alternativet skulle innebära en direkt neddragning av verksamheterna.

Återigen upprepar jag mina frågor. Finns det kvalitetshöjningar som genomfördes parallellt med fri entré-reformen? Har det genomförts kvalitetssänkande åtgärder nu när besökarna sviker?

Anf. 14 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag vet inte var Leif Pettersson tillbringade barndomsåren, men om jag får gissa på dialekten var det inte i Stockholm. De museibesök baserade på fri entré som vi talar om handlar i huvudsak om huvudstaden. Det är jätteroligt för dem som bor här och också för de turister som kommer till Stockholm. Men jag tror inte att situationen hade varit så annorlunda för de barn och unga som växer upp där Leif Pettersson bodde som barn.

Det är så roligt med dessa diskussioner eftersom de ofta hamnar i slutsatsen att kultur är viktigt, att kultur är bra, att vi alla mår väl av kultur och behöver mer av kultur – inte minst i skolan. Där är vi alla eniga. Den frågan kan vi lämna därhän. Det är därför vi väljer att engagera oss i kulturfrågorna.

Av de 100 miljoner som den förra regeringen satsade har mer än hälften blivit kvar i sektorn, just för att se till att barn och unga upp till 19 års ålder fortsatt kan besöka de 19 statliga museerna utan att betala. I en del andra delar av Sverige har man också gjort försök med fri entré vissa tider. Det handlar alltså om 19 statliga museer. Jag kan konstatera att Arkitekturmuseet har fri entré på fredagar. Etnografiska museet har infört ett speciellt årskort som gäller på såväl Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet som Världskulturmuseet. Det är inte särskilt dyrt att gå dit. Historiska museet har fri entré på torsdagar. Myntkabinettet har fri entré på måndagar. Nationalmuseum har fri entré för alla på entréplanet, och där finns ett antal utställningar. Nordiska museet har fri entré på onsdagar. Världskulturmuseet i Göteborg har fri entré på onsdagar. Så ser det ut. Det är inte så att någon utestängs.

Jag har också sagt i ett antal debatter att vi prioriterar skattesänkningar under den här perioden, vilket också innebär att man får mer pengar kvar i plånboken och kan välja att gå på museum. Skulle man ha svårt – vilket jag vet att en del människor fortfarande har – finns det många museer som fortfarande erbjuder fri entré.

Anf. 15 LEIF PETTERSSON (s):

Herr talman! Berättelsen om mitt eget liv hade naturligtvis inte något att göra med fri entré i Stockholm. Berättelsen gällde vad det spontana mötet med kultur innebär och vad fri entré kan betyda för många människor som får möjlighet att spontant möta konst och kultur. Fri entré-reformen var ett led i den ambitionen, det vill säga att människor utan kostnad skulle möta vårt nationella kulturarv. Det är viktigt att framhålla att det var det som skedde. Antalet spontana besökare på museerna, antalet nya människor som kom till museerna och som aldrig tidigare hade varit där, var mycket stort. Det har museernas chefer och Kulturrådet verifierat i sina utvärderingar.

Sedan är det alltid så med en borgerlig regering att skattesänkningar ska lösa allt. Inte nog med att det jobbavdrag som man nu har genomfört ska lösa allting som har med fackliga avgifter och facklig tillhörighet att göra – det ska också lösa problemet med att det kommer att kosta pengar på museerna. Någonstans finns det ändå en gräns för hur mycket de här pengarna räcker till. Det är ganska lätt att räkna plus och minus och se att det här inte går ihop.

Anledningen till att museerna behåller fri entré vissa dagar trots att de inte har råd med det – det har i alla fall mina kontakter med museicheferna visat – är just att de har sett det stora värdet och nyttan med fri entré. Det beror inte på att man tycker att det var en pålaga som man helst skulle vilja slippa undan.

Jag kan bara konstatera att det tydligen inte finns några svar på mina frågor och att sambandet mellan kvalitet och fri entré inte fanns på det sätt som ministern tidigare har påstått.

Anf. 16 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag tror nog att Leif Pettersson delvis har missuppfattat detta. Vad jag har sagt är att det är kvaliteten på utställningarna och museernas verksamhet som avgör om man vill gå till ett museum eller inte, och framför allt om man väljer att gå tillbaka, att man inte bara tittar in en enda gång och kanske tycker att det inte var så spännande som man trodde. Då har vi egentligen inte kommit längre. Därför tar jag fasta på det som Kulturrådet har sagt i sina utvärderingar, att det trots allt är utställningarna och inte entrén som är det avgörande.

Leif Pettersson sade att det alltid är så att skattesänkningar ska lösa alla problem – jag förstår att det är en lärdom som Leif Pettersson drar av de borgerliga regeringarnas politik. Han säger att det måste finnas en gräns för hur mycket pengarna ska räcka till.

Jag kan då säga att det likväl måste finnas en gräns för hur mycket man får beskatta svenska folket. Vi är trots allt kanske det land i Europa eller i världen som har de allra högsta skatterna, om man räknar in även punktskatter. Två tredjedelar om inte mer av det vi tjänar går i dag till skatt. Vi vill vända den här utvecklingen. Det finns, som sagt, en gräns för hur mycket man ska beskatta sina medborgare.

Även innan den så kallade fri entré-reformen infördes för ett par år sedan har många museer laborerat med fri entré. Det är ingenting nytt. Det är alltså inte bara en följd av att man tyckte att man fick väldigt många nya besökare och därför ville hålla fast vid den fria entrén. Det är en tradition som har funnits på väldigt många museer, och några av de statliga museerna fortsätter i den andan, som jag nämnde. De har fri entré någon dag i veckan, klart reducerat pris för vissa grupper eller till och med fri entré för somliga. Det är bra. De får arbeta utifrån detta, och det gör de alldeles utmärkt.

Den museikoordinator som strax ska tillsättas kommer att se över möjligheterna för museer att samarbeta ännu bättre än de gör nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2006/07:212 om effekterna för kulturarbetarna av den försämrade arbetslöshetsförsäkringen

Anf. 17 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Nikos Papadopoulos har frågat mig om jag avser att presentera de förslag jag tidigare aviserat för att parera de effekter som den försämrade arbetslöshetsförsäkringen får för kulturarbetarna och i så fall när. Vilken typ av förslag tänker jag mig att presentera? Varför presenterades inte dessa förslag i samband med budgetdebatten i december 2006 som utlovat? Slutligen frågar Nikos Papadopoulos om jag bedömer att dessa förslag ska kunna få full effekt innan den försämrade arbetslöshetsförsäkringen börjar gälla så att inga kulturarbetare drabbas.

Nikos Papadopoulos utgår i sina frågor från regeringens föreslagna förändringar i arbetslöshetsförsäkringen.

Jag uppskattar och delar verkligen det kulturpolitiska engagemang som Nikos Papadopoulos ger uttryck för i sin interpellation. Jag är däremot inte lika säker på att vi har samma syn när det gäller vilka politiska åtgärder som är mest verkningsfulla. Jag har i flera sammanhang, inklusive budgetdebatten i december 2006, poängterat att konstnärers beroende av de generella stödsystemen bör minska och i stället ersättas av bättre möjligheter att leva av sitt konstnärskap.

I budgeten för 2007, som behandlades i budgetdebatten i december, finns ett stort antal förslag på kulturområdet som på olika sätt även förbättrar arbetsmarknaden för konstnärer och kulturskapare. En långsiktig satsning på scenkonst för barn och unga är ett exempel. En tydlig strategi för hur barn- och ungdomskultur ska stärkas i skolmiljön är ett annat. Dansnät Sverige är ett ytterligare exempel, som med ökade statliga resurser skapar nya möjligheter för professionella dansare att få avsättning för sina föreställningar. I budgetpropositionen redogörs även för verksamheterna Teateralliansen AB och Dansalliansen.

Därutöver kan även generella förenklingar av reglerna för företagande få positiva effekter för entreprenörskap inom kultursektorn, inte minst bland konstnärerna själva. Jag vill också medverka till en bättre dialog och ett närmare samarbete mellan den civila sektorn, inte minst näringslivet och dess företrädare, och kultursektorn, kulturlivet och dess konstnärer.

Listan kan alltså göras lång över olika alternativa vägar för att bryta föreställningen om att generella bidragssystem, som a-kassan, utgör konstens och kulturlivets fundament. Jag kommer som kulturminister att aktivt och återkommande pröva och föra i debatt olika förslag som sammantaget leder till ett vitalt och offensivt kulturliv, där inte minst konstnärernas arbetsmarknad utvecklas och vidgas.

Avslutningsvis vill jag upprepa min och regeringens avsikt att noga följa effekterna på kulturarbetsmarknaden av de förändrade villkoren för arbetsmarknadspolitik.

Anf. 18 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Först vill jag tacka ministern för svaret.

Jag konstaterar att det naturligtvis finns några skillnader i våra riktlinjer angående kulturen. Jag vet att kulturministern ser en goodwill i att förbättra kulturen. Men de moderata riktlinjerna tillåter inte att det blir en politik som gör det bättre än Socialdemokraternas riktlinjer.

Herr talman! Snart börjar regeringens försämringar av a-kassan att få full effekt. Det kommer att bli svårare att kvala in till a-kassan, och det blir mindre i plånboken. Detta kommer särskilt kulturarbetarna att märka.

Att kulturarbetarna har en svår arbetsmarknad är jag och kulturministern rörande överens om. Vi är också överens om att det kulturarbetarna i första hand behöver är en bättre arbetsmarknad, det vill säga bättre möjligheter att leva av sin konstnärliga utövning. Det är ju självklart! Vi är överens med den moderata regeringen om att jobb kommer i första hand, och så även för kulturarbetare.

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

Men hur ska villkoren för kulturarbetare förbättras, konkret? Har den arbetsgrupp som kulturministern utlovade i en riksdagsdebatt börjat arbeta, och när har den något att presentera? Hittills har det varit många vackra ord, men de faktiska åtgärder som kulturministern lovat gång på gång lyser med sin frånvaro. Regeringen vill noga följa effekterna men avvaktar med att föreslå åtgärder.

Herr talman! Den svenska modellen på arbetsmarknaden har gjort att arbetstagare, också inom kultursektorn, har kunnat klara sig på en mycket flexibel och osäker arbetsmarknad. De stabila trygghetssystemen har underlättat för dem som valt ett yrke där man måste frilansa eller ofta ta kortare visstidsanställningar.

Välutbildade och etablerade skådespelare, dansare eller musiker vill naturligtvis hellre ha jobb än att leva på a-kassa. Jobb framför bidrag har alltid varit den socialdemokratiska linjen, men med skillnaden att det också ska finnas trygga ersättningssystem för dem som drabbas av arbetslöshet eller sjukdom.

Men när vi nu börjar se den borgerliga kulturpolitiken i praktiken märker vi att man inte alls tänker satsa på kulturen. Deras kulturbudget innehåller inga nya jobb. I slutet av förra året kom dråpslaget för många av landets kulturinstitutioner. Nu skärs drygt 50 miljoner kronor ned på olika lokala teatrar och orkestrar. Det var pengar som de hade rätt att få tillbaka på skatten. Produktioner var planerade utifrån detta anslag, men de utlovade medlen kommer inte att betalas ut. Denna kraftiga besparing går ju direkt ut över kulturarbetares möjligheter att få jobb och över planerade produktioner. Mängder av skådespelare, dansare och musiker kommer att få en ännu sämre arbetsmarknad.

Malmö Dramatiska teater kommer att förlora drygt 1,5 miljoner kronor. Anders Lerner som är teaterchef i Malmö uttalar i Sydnytt att regeringens besparing innebär att det blir färre föreställningar för barn och ungdomar. Han menar att det hade gått att producera mer skolteater om teatern hade fått behålla pengarna. Detta går tvärsenemot vad kulturministern uttalat om satsningar på kulturen, särskilt då på barnkulturen.

Herr talman! Viktigast av allt är att kulturministern säger att det ska komma nya förslag för att parera effekterna av regelförändringarna. I samband med interpellationsdebatten den 24 november förra året rapporterade TT att kulturministern förbereder en mer samlad översyn av kulturarbetarnas villkor när det gäller moms- och skatteregler, upphovsrätt, trygghetssystem och villkor för eget företagande.

Hittills har vi inte sett röken av något initiativ.

Jag har några frågor till kulturministern.

Förbereder kulturministern en samlad översyn över kulturarbetarnas villkor? Vad är det i så fall för typ av förslag som kulturministern tänker presentera?

Kommer dessa förslag att få någon effekt innan den försämrade arbetslöshetsförsäkringen börjar gälla?

Varför presenterades inga konkreta förslag i samband med budgetdebatten förra året trots löften om detta?

Anf. 19 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! De här frågorna har Nikos Papadopoulos, Margareta Israëlsson och jag diskuterat ett antal gånger här i kammaren.

Många inom kultursektorn har en besvärlig arbetsmarknad. Samtidigt har vi också kunnat konstatera att kultursektorn är det område som växer absolut starkast. Vi har talat om den rapport som EU-kommissionen tog fram i höstas och som visar att det är kultursektorn med tillhörande näringar som växer mest – betydligt mer än till exempel mat- och dryckesindustrin som får ganska mycket utrymme i medierna och mer än bilindustrin trots att det köps en hel del bilar.

Många kommer naturligtvis att hitta nya möjligheter. Det har också kommit nya jobb i Sverige under de senaste månaderna. Konjunkturen är stark och många av de jobben har säkert också gått till kulturskaparna.

Förändringarna i a-kassan trädde inte i kraft vid årsskiftet. De kommer att träda i kraft i mars. Det är alltså ännu för tidigt att säga hur det här kommer att påverka. Därmed är det också för tidigt att säga vad man ska göra för att parera de eventuella negativa effekterna.

Jobblinjen ligger fast. Det gör den även fortsättningsvis.

Den grupp som Nikos Papadopoulos efterlyste inom alliansen har bildats och börjat arbeta. Jag kommer att återkomma i de frågorna.

Anf. 20 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Det gläder mig att ministern har satt i gång gruppen. Det är viktigt.

Om vi tittar på förbättringarna för kulturarbetarna är det inte så klart. För de flesta kulturarbetare har det blivit försämringar och a-kassan spelar en viktig roll för dem.

Kulturministern har sagt i debatter i valrörelsen att kulturen är det viktigaste av allt i alliansens deklaration. Jag kommer ihåg en debatt där kulturministern fick en fråga om vad som är viktigast i Sverige inom kulturområdet.

Frågan löd så här: Vilken är den viktigaste kulturpolitiska frågan för ert parti? Då svarade kulturministern att det är tre frågor. Det är att värna vårt gemensamma kulturliv. Kulturarbetarna ska alltså inte belastas med a-kassa på grund av att de har ett yrke som inte är kontinuerligt. Det viktigaste är att ge landets kulturskapare goda förutsättningar för sitt konstnärliga arbete.

Det är inte riktigt; det har försämrats. Kulturarbetarna kan inte överleva med sin a-kassa. Deras arbete är inte kontinuerligt. De frilansar många gånger. De har alltså ledigt ibland. Det betyder att de måste skaffa ett annat jobb.

Om jag minns rätt har kulturministern också påpekat att de kan skaffa ett annat jobb.

Det är omöjligt för dem att skaffa ett annat jobb under den tid som de är lediga. Varför skulle i så fall inte vi riksdagsledamöter skaffa ett annat jobb? Vi har tre fyra månader ledigt. Varför ska kulturarbetarna i det rättvisa och solidariska Sverige skaffa ett annat jobb? Varför kan de inte leva på det yrke som de har utbildat sig för?

Anf. 21 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Man kan naturligtvis ha synpunkter på detta.

I hela västvärlden är det i allmänhet så att de som väljer att utbilda sig inom kulturområdet också har ett arbete vid sidan om. Det är inte något

nytt. Det förekommer i de allra flesta länder. Det finns olika anledningar till det, men så är det. Det är inte något unikt för Sverige.

Jag har aldrig någonsin sagt att jag tycker att a-kassan är en bra form för kulturskapare att överleva. Det är en mycket märklig form. Jag håller fast vid att det måste bli bättre villkor för kulturskaparna. Att a-kassan har fått tjäna som något slags förtäckt kulturstöd är mycket märkligt.

Vi för diskussionen inom alliansen. Vi för också diskussionen inom departementet, inte minst också med näringsdepartementet och ser över de här frågorna för att underlätta för kulturskaparna.

Det handlar förvisso om förenklningar för alla dem som är företagare. Det handlar också om annat som man kan göra.

Jag förstår och gläder mig någonstans åt att förväntningarna är så stora. Fortfarande har det bara gått några månader. Mycket av det vi vill göra och kommer att göra under den här mandatperioden är ännu inte klart.

Vi återkommer. Det kan jag garantera.

Anf. 22 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Hur kan det bli förbättrade arbetsvillkor för kulturarbetarna när de försämringar som har kommit kommer samtidigt med besparingar på drygt 50 miljoner kronor som de olika institutionerna har rätt att få för att skapa fler arbeten? På vilket sätt ser ministern att de kommer att parera varandra? Man drar ju in dessa pengar.

Du har sagt att du är mycket mån om barnkulturen. Man förhindrar olika institutioner att producera mer kultur för barnen. Hur kommer ministern att få ihop försämrade a-kassa och avdrag med 50 miljoner med en förbättring för kulturarbetarna och en bättre barnkultur?

Anf. 23 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Den sista frågan från Nikos Papadopoulos tyckte jag att jag svarade på i mitt förra inlägg, så det hoppas jag att jag inte behöver upprepa.

När det gäller momsfrågan måste jag återigen säga att väldigt mycket pengar har betalats ut till institutionerna, drygt 300 miljoner. Förhoppningsvis får vi någorlunda klart för oss hur mycket pengar som det handlar om.

Sedan har jag också flera gånger sagt, och jag kan återigen säga det här, att beslutet om de kommande höjningarna är väldigt beklagligt, alltså när det gäller det som man trodde att man skulle få behålla, med anledning av att de nya reglerna på momsområdet inte kommer att träda i kraft. Det kanske inte finns utrymme för detta i dag, men jag har också förklarat varför jag inte tyckte att det var rimligt.

Jag tror att Nikos Papadopoulos också nämnde Malmö. Det är sant att Malmöoperan har fått tillbaka rätt många miljoner. Jag kommer inte ihåg om det var 30 eller 40 miljoner. Jag vill också minnas – rätta mig om jag har fel, det kan vi ta efteråt – att den socialdemokratiskt styrda kommunen Malmö har dragit in de pengar som Malmöoperan skulle ha fått. Så det är en diskussion som man får föra där nere. Om jag har missuppfattat detta så ber jag om ursäkt. Men jag tror att det var så. Men Malmöoperan skulle ha fått rätt mycket extra pengar. Och med dem kan man också åstadkomma en hel del verksamhet. Och på många av dessa institutioner

har man varit väldigt glad över det tillskott som har kommit, även om man kanske också – rätt eller fel – hade trott att man skulle få ännu mer pengar. Och det kan kanske komma, men det finns inte utrymme för det i budgeten just nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2006/07:58
2 februari

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2006/07:161 om kurser i svenska för utländsk vårdpersonal

Anf. 24 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att utländska akademiker snabbt ska erbjudas effektiva utbildningar för att komplettera sin utbildning och snabbt komma i arbete samt om jag, om den nya ordningen fortsatt ska råda, avser att vidta några åtgärder för att utländska akademiker ska kunna finansiera sina studier och i så fall vilka.

Jag delar Mats Pertofts åsikt att det är ett slöseri med resurser att kompetent och högutbildad arbetskraft går arbetslös i Sverige. Det finns i dag en arbetskraftsreserv bland yrkesutbildade invandrare som ofrivilligt har hamnat i arbetslöshet eller i yrken som inte alls motsvarar deras formella utbildningsnivå. Det är regeringens mål att invandrare och flyktingar ska ha samma möjligheter till ett bra och produktivt liv i Sverige som personer som är födda och uppvuxna här.

I dag råder det läkarbrist i Sverige. Jag delar därför Mats Pertofts uppfattning om vikten av att snabbt språkutbilda de hundratal personer med vårdutbildning som under senare år kommit till Sverige från länder utanför EU. Vi i Sverige måste bli bättre på att både locka till oss och ta emot högutbildade personer från andra länder. Det handlar både om att validera deras utbildning och att ge dem kunskaper i det svenska språket. Inom Regeringskansliet har ett arbete med att se över svenskundervisningen för invandrare, sfi, påbörjats. Vidare bereds inom både socialministerns och utbildningsministerns ansvarsområden frågan om en översyn av nuvarande ordning för bedömning av hälso- och sjukvårdsutbildningar från tredjeland.

Det råder dock en viss begreppsförvirring i den här debatten som jag möjligen skulle vilja bidra till att försöka reda ut.

Till att börja med får läkare som kommer från Europa, från EU/EES-området, mer eller mindre automatiskt svensk läkarlegitimation. Det är sedan arbetsgivaren som sätter upp kraven för svenskkunskaperna. Vad gäller landstingen, de viktigaste sjukvårdshuvudmännen, så anordnar de mycket ofta svenskkurser i egen regi.

Svenskundervisning kan utländska läkare, som alla andra, få inom ramen för exempelvis sfi och kommunal vuxenutbildning, komvux. Komvux har fått 4–5 miljarder kronor för att bland annat klara den uppgiften. Numera har de allra flesta möjlighet att få en flexibel och skräddarsydd lösning.

Den som däremot genomgått utbildning för ett legitimationsyrke i ett land utanför EU/EES-området måste kunna visa att hon eller han har för yrket nödvändiga kunskaper i skandinaviska språk. Det kan vara betyget

Godkänd från B-kursen i svenska eller svenska som andraspråk inom gymnasial vuxenutbildning. Vissa universitet och högskolor anordnar vidare kurser i svenska för utomnordiska studenter. Socialstyrelsen kräver inte att en person genomgår en kurs i så kallad vårdsvenska för att utfärda kompetensbevis i form av läkarlegitimation.

Jag skulle också vilja göra ett tillrättaläggande när det gäller påståendet att regeringen har beslutat att dra in de anslag som Arbetsmarknadsstyrelsen, Ams, har haft för kompletterande språkutbildning. En riktigare beskrivning är att de anslag Ams disponerar för alla möjliga program dras ned, detta mot bakgrund av den mycket stora efterfrågan på arbetskraft som vi har i dag. Det är Ams som inom ramen för tilldelade medel gör nödvändiga prioriteringar. Några särskilda medel från vare sig den nya eller den gamla regeringen för språkutbildning har aldrig funnits.

Vad gäller Mats Pertofts fråga om jag avser att vidta några åtgärder för att utländska akademiker ska kunna finansiera sina studier vill jag anföra följande.

Sverige har ett av världens mest generösa studiestödssystem. Utländska medborgare som bott här en viss tid, och som inte har kommit hit med avsikten att studera, har möjlighet att få svenskt studiestöd. För rätt till stöd krävs också permanent uppehållstillstånd, flyktingstatus eller uppehållsrätt och varaktig anknytning till Sverige.

Herr talman! Goda kunskaper i svenska är en av de viktigaste byggstenarna för att en individ snabbt ska kunna komma ut i arbets- och samhällsliv. Det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att se över både möjligheten att förbättra svenskkunskaperna i allmänhet bland invandrare och möjligheten för högutbildad personal och högutbildad vårdpersonal att snabbt lära sig svenska. Jag kommer fortsatt att noga följa utvecklingen på detta mycket viktiga område.

Anf. 25 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret från skolministern. Jag hade ett tag hoppats att jag inte skulle behöva ställa den här interpellationen, eller att jag till och med var lite för snabb. Jag har ett minne av att jag i december i DN såg att skolministern hade uttalat sig för vinnarna i Nutidsorienteringen, och jag har letat efter artikeln, om att han hade uppmärksammat denna fråga. Jag är inte helt säker på detta, men jag har för mig att det var så.

Detta är en ganska allvarlig fråga, särskilt om man tänker på att alliansen har gått till val på att skapa jobb och att man ska få jobb så fort som möjligt och inte gå arbetslös och vara beroende av bidrag och annat. Vi behöver verkligen läkare och sjukvårdspersonal från andra länder, även från länder utanför EU.

Av skolministerns svar framgår att man från regeringens sida har vidtagit ett antal åtgärder för att driva igenom sin nya politik. Man har sänkt bidraget för komvux till alla kommuner med, om jag minns rätt, 600 miljoner, och man har minskat Ams resurser. Jag antar att det är en politisk tanke bakom allt detta. Men då kan man inte samtidigt i svaret på min fråga om kurser i svenska för utländsk vårdpersonal hänvisa till att Ams får fixa detta på något sätt. Detta får komvux i kommunerna ordna på något sätt. När det gäller komvux är det kommunerna som styr den

prioriteringen. Men det är klart att de får betydligt större svårigheter när deras bidrag har minskat på detta sätt.

När det gäller Ams borde regeringen, om man hade någon tanke bakom detta och ville behålla dessa utbildningar för utländsk vårdpersonal som bevisligen har hjälpt och som har varit effektiva och som har sett till att folk har kommit i arbete, också ha gett tydliga direktiv om detta. Man skulle ha skrivit några rader i sina regleringsbrev och så vidare. Men här förutsätts det på något sätt att Ams ska gissa sig till att man kan dra ned på allt möjligt men att man ska låta dessa kurser vara. Och jag vet i alla fall inte om att det på något sätt har sagts.

Jag skulle gärna vilja få ett klart besked här om att man fortfarande ska se till att frågan om svenska för utländsk vårdpersonal är aktuell och att det är regeringens vilja att dessa människor ska komma i arbete så fort som möjligt.

Om inte måste jag fundera på om det är så här att den ena handen helt enkelt inte vet vad den andra gör när det gäller regeringens politik.

Jag förstår att skolministern delar min åsikt om att det här är ett viktigt område och att det är viktigt att man kommer i arbete. Men jag ser inte de praktiska beslut som stöder denna vilja i regeringens politik. Det är förvisso olika departement, men det hela borde hänga ihop. Jag saknar det sambandet.

Anf. 26 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Hela regeringen står bakom interpellationssvar som ges här, så det är ingen skillnad mellan olika ministrar och departement. Vi har alla uppfattningen att vi så snabbt som möjligt när högutbildade invandrare kommer hit ska kunna tillgodogöra oss deras kunskaper i olika yrken, i motsvarande funktioner, i vårt land om det finns behov av det. Vi ska då se till att de lär sig svenska så snabbt som möjligt. Det finns ingen skillnad inom regeringen och, tror jag, inte heller i riksdagen på den punkten.

Varken jag eller något annat statsråd har möjlighet att gå in och tala om för Ams att just den där kursen är viktig, utan de gör en bedömning. De får ett minskat anslag, men de har trots allt mycket stora resurser också i fortsättningen. Jag har också uppfattat att de gör bedömningen – jag vet inte ens om beslut ännu fattats inom Ams – att det här är något som är mindre viktigt. Därför lägger de ned just detta. Jag som statsråd har ingen som helst möjlighet att gå in och tala om för dem, peka på, hur de i stället ska prioritera, utan det är deras ansvar.

Även om vi, Mats Pertoft, tycker att det här är viktigt hjälper det inte med tillfälliga Amsprojekt, utan till sist handlar det helt klart om de system vi har för validering, om vilka behörighetskrav som gäller.

Man kan också, tycker jag, ställa en mycket relevant fråga. Om ett landsting har läkarbrist och personer kommer hit, invandrare som bosätter sig i Sverige och som får tillstånd att bo här, och de har rätt utbildning men saknar viss vårdsvenska – en massa landsting ordnar sådana här kurser, och det är väl ett bra ansvar att ta för arbetsgivaren – är det väl alldeles utmärkt att komplettera med det som behövs för vården.

Det är väl inte alldeles givet att det är ett tillfälligt Amsprojekt som är svaret på detta problem. Vi har ju ett stort problem. Det är ingen idé att hålla på och skylla på andra regeringar, men jag har hållit på i några

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

månader med det här. Det är klart att vi har ett stort problem i och med att vi för högutbildade personer från andra länder som kommer hit inte har system, regelverk och annat så att vi kan tillgodogöra oss deras yrkeskunskaper. Det är långt mycket större än det lilla projekt som vi nu talar om. Det gäller en massa akademiska yrken.

Man kan lösa det mycket tillfälligt för en liten yrkesgrupp med ett tillfälligt Amsprojekt. Men i större sammanhang måste vi hitta system och lösningar som fungerar under en lång tid och för många olika yrkesgrupper. Därför håller bland annat utbildningsministern och socialministern inom sina områden på med att se över de bestämmelser som gäller just för att göra detta lättare för framtiden.

Om Mats Pertoft önskar att jag ska gå in och peka på vad Ams i detalj ska göra – gör så här! – kan jag säga att det är något som jag varken får eller vill göra. Det vore mycket olämpligt. Själva problembeskrivningen däremot instämmer, tror jag, allihop i riksdagen i. Vi måste hitta system och regler som är sådana att högutbildade invandrare snabbare kan komma in på svensk arbetsmarknad.

Anf. 27 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Det är bra att skolministern och jag är överens om att vi inte ska ha några tillfälliga projekt för detta. Att det krävs en mer långsiktig stabil lösning kan jag helt hålla med om. Men problemet är att det här har fungerat. Det har funnits en ordning. Sedan kan man ha åsikter om den var perfekt eller ej, men det är inte det vi nu debatterar. Det har alltså funnits en ordning för utländsk vårdpersonal när det gäller att lära sig svenska. Men på grund av budgetbeslut och på grund av den nya regeringens politik har denna ordning slagits sönder.

Det är bra att vi har långsiktiga lösningar. Men man ska inte förstöra det som finns, som fungerar och som behövs förrän det nya är på plats. Det är det min kritik gäller. När det gäller budgetbeslut verkar regeringen inte ha varit riktigt medveten om vilka konsekvenser det här kommer att få för kurser i svenska för utländsk vårdpersonal. Det verkar vara så att ni nu ska hitta nya långsiktiga lösningar. Det är jättebra. Det går säkert att hitta bra lösningar som även Miljöpartiet är intresserat av och som vi stöder om de är vettiga.

Men varför gör ni som ni nu gör? Nu måste ni hitta något som löser problemet i dag. Det är ju ni som har ansvaret för att de lösningar sänkts som fanns tidigare och som faktiskt fungerade. Där tycker jag att Jan Björklund är mig svaret skyldig, alltså: Vad göra?

Anf. 28 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag hade faktiskt inte tänkt blanda mig i den här diskussionen. Men jag blev lite förvånad över skolministerns brist på – ja, vad ska man kalla det? – kraft när det handlar om att göra något åt detta. Alla tycks vi vara överens om att det här är väldigt viktigt. Vi kan också se vad orsaken är till att detta nu händer, nämligen att regeringen väldigt kraftigt skär ned på Ams anslag. Om man gör det kan man inte stå i riksdagens kammare och säga: Varför gör de på detta viset?

Naturligtvis har det en orsak. Jan Björklund står ju här och säger: Ja, det här är viktigt och bra. Jag vet inte riktigt varför de gör på det här viset, men jag kan ingenting göra.

Det där stämmer inte i sak. Visserligen är det sant att man som enskilt statsråd inte får lägga sig i vad en myndighet gör. Men Ams är regeringens myndighet. I Regeringskansliet utarbetas årligen hundratals regleringsbrev där regeringen talar om för myndigheterna vad man förväntar sig utifrån de riksdagsbeslut och regeringsbeslut som tas.

Jag kan tipsa min efterträdare om att det finns alla möjligheter i världen för regeringen – om ni nu verkligen tycker att detta är så viktigt, vilket jag inte misstror det minsta – att i regleringsbrevet skriva in att denna verksamhet är så pass viktig att den bör genomföras av Ams. Det finns inga hinder där vare sig i grundlagen eller från den här riksdagen. Det tycks finnas en rörande enighet i den här frågan.

Det är så, vilket väl alla kan konstatera, att det utan ett gemensamt språk som verktyg för kommunikation – oavsett vad man jobbar med, men kanske särskilt i jobb och yrken där man jobbar med människor – är näst intill omöjligt att få ett jobb i det här landet om man nu inte råkar vara från ett anglosaxiskt land. Då går det bra med engelska.

Anf. 29 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är modigt av Ibrahim Baylan att ge sig in i den här debatten. Det är ju tolv års misslyckad integrationspolitik, inte minst på utbildningsområdet, som är orsaken till det vi nu diskuterar. Vi har många högutbildade invandrare i Sverige som stängs ute från arbetsmarknaden, och det är den regering som avlöstes i höstas som har huvudansvaret för detta misslyckande.

Vi talar just nu om några personer som går en viss utbildning i ett Amsprojekt. Men sanningen är att frågeställningen är mycket vidare än så.

Vi har alla mött dem. Jag tänker ofta på sådant här. Med de arbetstider jag har måste jag ibland gå till korvkiosken för att äta mat. Då möter jag en persisk litteraturodocent som inte har möjlighet att få jobb i Sverige därför att han hela tiden stängs ute från jobb som han är utbildad för. Det löser vi inte med tillfälliga Amsprojekt, Ibrahim Baylan, utan det är våra system för integration och utbildning som vi i grunden måste ändra och se över. Vi måste snabbare kunna tillgodogöra oss de kunskaper som människor har som kommer till Sverige från andra länder och som har en hög utbildning.

De som har engelska som modersmål har det självklart mycket lättare. Men om vi undantar Storbritannien och den typ av länder där världsspråk talas är Sverige ett av de länder som vid en jämförelse har klart svårast att tillgodogöra sig de kunskaper som de personer med hög utbildning har som kommer hit. De hamnar i stället i arbetslöshet, i utanförskap eller i jobb långt under deras kvalifikationer, så försök inte att få det att handla om att den här regeringen har dragit ned på Amsanslagen sedan fyra veckor tillbaka! Det är inte det som har skapat problemet, utan problemet fanns långt före den 1 januari i år då Amsanslaget drogs ned, Ibrahim Baylan! Det är ett mycket mycket stort problem som ni i tolv år har misslyckats med att ta tag i men som vi nu tänker ta tag i.

Anf. 30 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag ska inte ge mig in i att diskutera vad som har hänt för hur många år som helst sedan, utan min konkreta fråga till skolmi-

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

nistern är följande. Vi har ett problem. Det fanns en ordning, och hur bristfällig den än må ha varit så fungerade den. Utländsk vårdpersonal med hemvist utanför EU som kom till Sverige lärde sig svenska. Riksdagen tog beslut med anledning av budgetpropositionen i frågan. Komvux fick minskade resurser, Ams fick minskade resurser. Vi ser i dag att svenskundervisningen inte fungerar längre.

Det kan vara bra att hitta långsiktiga lösningar, det är jag alltid intresserad av. Men vad ska vi göra i dag? Vad gör regeringen, till exempel genom regleringsbrev – Ibrahim Baylan kan det mycket bättre än jag, men jag var inne på samma tankegång – för att rätta till detta problem i dag, nu och här, för den vårdpersonal som vi i dag kan använda på våra sjukhus, både läkare och sjuksköterskor, så att de kan komma i jobb? De finns här i landet, vi behöver dem. Regeringen verkar inte ha någon direkt lösning på frågan. De verkar stå ganska handfallna. Det kommer att ta några år att hitta permanenta lösningar.

Anf. 31 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Detta är typiskt för skolministern. Så fort han hamnar i en situation där han egentligen inte har något bra svar eller någon egen politik hemfaller han till något slags valrörelseretorik: Allt ont i Sverige kommer av socialdemokratiskt styre. Det må så vara sett från skolministerns perspektiv. Nu är det ett faktum att ni har vunnit valet. Kom ur valrörelseretoriken och tala i stället om vad ni vill göra! Det är precis som Mats Pertoft säger: Oavsett de brister eller förtjänster som den förra regeringens politik hade kan vi konstatera att det inte blir bättre om man försämrar möjligheten för människor som kommer från andra länder att lära sig svenska. Det är det den här regeringens politik de facto har inneburit.

Då säger skolministern att det här är en viktig verksamhet som egentligen borde finnas. Ams borde egentligen göra det, men det är upp till dem, säger ministern. Om det nu är så viktigt, skolministern, och vi alla tycker det, är skolministern då beredd att vidta någon som helst åtgärd för att detta i så fall skrivs in i Ams regleringsbrev, där regeringen talar om för Ams vad man förväntar sig? Kan skolministern tänka sig det?

Det vore välgörande att få ett rakt besked och inte bara en massa valrörelseretorik om den förra socialdemokratiska regeringens brister och tillkortakommanden. Det räcker inte, det duger inte att som svar till de människor som nu blir utan svenskundervisning säga att det var värre förr. Det var det inte alls. Det är ni som har skurit ned på svenskundervisningen.

Anf. 32 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag tror att Ibrahim Baylan mycket väl vet hur det fungerar. Man ger myndigheterna ansvar, och de får resurser, fattar beslut och gör prioriteringar. Att jag skulle säga att jag gör en bättre prioritering på arbetsmarknaden än vad Ams gör vore förmätet. Ams gör den här bedömningen.

Anslagen till Ams är nedskurna därför att arbetsmarknadsläget förbättras kraftigt. Vi vill ha fler människor i arbete i stället för i olika bi-dragssystem. Visst är det så att Ams får betydande resurser detta år och i framtiden. Prioriteringarna inom de resurserna görs av Arbetsmarknads-

styrelsen. Det är riktigt att det finns formella möjligheter för en regering att gå in och beordra just det, men Ams har ansvaret att göra de här avvägningarna.

Detta leder mig till frågan: Vad bör vi göra för att lösa det på sikt? Problemet finns. Det är inte ett tillfälligt Amsprojekt. Det Amsprojekt som vi talar om har pågått i några få år, men det är inte tillfälliga Amsprojekt som är lösningen på problemet, utan det är naturligtvis långsiktiga regelsystem, hur vi integrerar människor som kommer hit från andra länder med kvalificerad utbildning. Det är det frågan handlar om i grunden. Där har vi satt i gång ett arbete som borde ha satts i gång för mycket länge sedan inom Regeringskansliet. Men den nya regeringen prioriterar detta och tycker att det är viktigt. Det tar ett tag att få den här typen av regelverk på plats.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2006/07:58
2 februari

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellationerna 2006/07:209 och 250 om barngrup- pernas storlek i fritidshemmen

Anf. 33 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att kommuner och huvudmän ska leva upp till skollagen när det gäller fritidshem och skolbarnsomsorg. Ibrahim Baylan har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att dels stärka likvärdigheten och höja kvaliteten i fritidshemmen, dels minska barngruppernas storlek i fritidshemmen. Båda frågorna avser liknande frågeställningar, och jag väljer därför att besvara dem i ett sammanhang.

Skolbarnsomsorgens huvuduppgift är att komplettera skolan och att erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. För många familjer är fritidshemmet en förutsättning för att föräldrarna ska kunna förena föräldraskap med arbete eller studier.

Under senare år har fritidshemmen knutits allt närmare skolan. Det är en positiv utveckling, eftersom fritidshemmen därmed på ett bättre sätt kan bidra till att eleverna når läroplanens mål.

Sedan den 1 juli förra året råder etableringsfrihet för fritidshem med enskild huvudman. Det var partierna i Allians för Sverige som tillsammans med Miljöpartiet röstade fram denna ändring i skollagen. Jag anser att det är en viktig reform som kommer att både förbättra föräldrarnas valfrihet och öka mångfalden.

Precis som för förskolan och skolan har kommunerna huvudansvaret för fritidshemmen. Det är alltså på det lokala planet man avgör vilka resurser som tilldelas verksamheten. Varje fritidshem gör sedan sina prioriteringar utifrån de behov som finns.

Skolverket beskriver i sin lägesbedömning de problem som fritidshemmen brottas med. Många kommuner saknar konkreta mål för fritidshemmen och utvärderar inte verksamheten.

Jag ser detta som en utmaning för kommunerna, och min förhoppning är att Skolverkets lägesbedömning ska stimulera till diskussioner om hur fritidshemmens kvalitet och resultat ska utvecklas för att fler elever ska nå skolans kunskapsmål. Därutöver har regeringen beslutat att de nation-

ella kvalitetsgranskningarna ska genomföras tätare. De är en viktig del av statens styrning och bidrar också med kunskapsunderlag till huvudmännen om fritidshemmens kvalitet.

Anf. 34 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Så fortsätter vi vår dialog. Jag har ställt den här frågan till skolministern med en speciell utgångspunkt, nämligen skollagen. Vi hade ju äran och glädjen att gemensamt sitta i Skollagskommittén för ett antal år sedan och göra ett gediget arbete. Den stora diskussionen där handlade väldigt mycket om att vi alla var överens om att målstyrning är ett bra sätt att styra en verksamhet. Vi tittade på målstyrningen i Sverige och konstaterade att vi var bra på att styra med mål men att vi var lite sämre på att följa upp. Där välkomnar jag den nya regeringens beslut om tätare tillsyn. Det är väldigt bra och behövs säkert. Vi vet att det behövs.

Det stora problemet i Sverige är: Vad gör man sedan när vi har konstaterat att det finns brister? Det är i den här situationen vi befinner oss nu. Skolverket har konstaterat när det gäller fritidshem och skolbarnsomsorg att det finns stora brister. Nu är frågan: Vad föreslår regeringen för åtgärder för att komma till rätta med dessa brister? Behövs det åtgärder, eller gör man som vi tyvärr brukar göra i Sverige och säger: Jaså, det var ju synd? Men sedan händer det inte så mycket mer.

I skolministerns svar ser jag lite för mycket av ”jaså” och lite för lite, eller snarare ingenting, av förslag till konkreta åtgärder eller åtminstone en diskussion om vad vi kan göra för att stödja kommunerna och se till att de tar frågan mer på allvar. I Skolverkets rapport framgår väldigt tydligt att kommunerna har missat denna fråga. Eftersom jag själv har varit kommunpolitiker under många år vet jag mycket väl att det finns mycket att tänka på för en kommunal skolpolitiker. Kanske fritidshemmen inte alltid har stått högst på agendan – tyvärr.

Med denna rapport som utgångspunkt måste vi tänka om. Läroplanen har tydliggjort att det här är en del av skolan. Det ska finnas ett helhetsgrepp. Det fungerar inte i dag. Vilka förslag har skolministern för att förbättra situationen?

Anf. 35 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka skolministern för svaret.

Jan Björklund har varit en aktiv debattör både i opposition och som skolminister när det handlar om utbildningspolitiken. Han har gång på gång kommit med förslag som har varit på en ganska hög detaljnivå. Det har handlat om alltifrån förslag om att man ska återgå till gammaldags katederundervisning i grundskolan till uppdelning mellan tjejer och killar. Nu senast har man utarbetat en mall för hur lärare ska betygssätta 6- och 7-åringar i vårt land.

Döm då om min förvåning när jag ser det svar vi har fått av skolministern när det handlar om fritids. Plötsligt finns det ingenting. Man hänvisar till att detta är ett kommunalt ansvar; därför tänker skolministern ingenting göra åt de brister som Skolverket konstaterar finns på fritids.

Det enda konkreta som finns handlar om uppföljning. Vi ska ha ytterligare uppföljningar och tätare kontroll av fritids. Det är bra. Det var den socialdemokratiska regeringen som tog initiativ till det. Vi tycker att det är positivt. Men min fråga blir: Vad hjälper denna kontroll och denna

uppföljning, om man inte tänker göra något med anledning av de rapporter som Skolverket kommer med?

Den lägesbedömning man gör nu visar att det finns allvarliga brister. En av de absolut allvarligaste är bristen på personal på fritids. Barngrupperna är alldeles för stora. Även om man har bra mål och höga ambitioner blir det näst intill omöjligt att genomföra dem om man inte har personal på plats. Skolministern skriver i svaret att han har förhoppningar om att detta ska förbättras. Det krävs inte bara förhoppningar, skolministern, det krävs konkreta åtgärder.

Vi i det socialdemokratiska partiet vill att man ska anställa ytterligare personal. I det budgetförslag som vi har lagt fram i kammaren har vi velat öronmärka resurser för anställning av närmare 3 000 fritidspedagoger till, för att på det viset minska barngruppernas storlek och därmed öka kvaliteten och måloppfyllelsen. Till detta har tyvärr den borgerliga fyrklövern röstat nej, och därmed blev det heller inte särskilt mycket av det.

Jag återkommer till min första fråga. Kan skolministern, som gjort sig känd för att vara väldigt duktig med pepinnar åt skolväsendet, nu ta chansen och tala om: Vad vill du göra för att förbättra kvaliteten på fritids?

Kom nu inte med ditt vanliga trick, att säga: Det här hände under de tolv år *ni* var vid regeringsmakten! Visst, jag kan självkritiskt säga att vi gjorde för lite för fritids. Vi har kommit till den insikten och föreslår kraftiga förbättringar. Men min fråga är: Vad vill skolministern göra för att förbättra tillvaron för de barn och ungdomar som finns på fritids? Vi pratar inte om några få; det är närmare 330 000 barn som varje vardag tillbringar tid på fritids runtom i landet.

Vad vill du göra?

Anf. 36 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag tror att vi delar uppfattning om själva problembilden. Den rapport och utvärdering som Skolverket har tagit fram pekar på viktiga problem.

Men det är något märkligt med debatten ändå. Ni begär att jag som skolminister ska gå in och styra upp personaltätheten på fritids, eller vad ni nu tycker att jag ska styra upp. Ursäkta, men det är inte jag som har kommunaliserat skolan! Det är inte mitt parti som har bestämt att skolan ska vara kommunal; det är era partier som har gjort det. Så fort det är någonting som inte fungerar som ni vill tycker ni att staten ska gå in och styra och detaljreglera med särskilda målinriktade pengar eller vad det är.

Kan ni då inte förklara varför skolan ska vara kommunal? Mats Perftoft, du har varit en stor kommunal skolpolitiker i Södertälje i flera år. Varför gjorde du inte det här? Varför kräver du att jag ska göra det som skolminister? Det är den typen av frågor som aktualiseras.

Själva problembilden av fritids är vi överens om. Men frågan är nu vems ansvar det är att ta tag i detta. Det är klart att ni har ett intresse av att skälla på mig, eftersom jag är er politiska motståndare här i kammaren. Men om vi nu är seriösa: Vems ansvar är det?

Vi har modellen i Sverige att staten och Skolverket gör utvärderingar och pekar på problem. Men det innebär inte att det är staten som ska lösa alla problemen; i så fall skulle vi förstatliga skolan. Man måste förutsätta

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

– så fungerade det i alla fall när jag var skolborgarråd i Stockholm – att när Skolverket kommer med utvärderingar läser man dem i kommunerna, tar till sig dem, resonerar och diskuterar och försöker göra något åt problemen. Man sitter inte i Sveriges kommuner och skolor och säger: Skolverket har utvärderat oss och har kritik – det struntar vi i! Vi väntar på att skolministern gör något! Så kan det inte fungera.

Varenda vecka kommer det olika utvärderingar från Skolverket om svenskt skolväsende. I går var det något om skolmaten. Det kommer rader av utvärderingar ur olika aspekter. Om skolministern varje gång ska gå in och stifta nya lagar, varför ska skolan då vara kommunal? Det är den frågan ni måste besvara.

Jag delar uppfattningen att det är ett problem, men det är kommunernas ansvar. Gör de ingenting måste vi naturligtvis ta upp det med Sveriges Kommuner och Landsting och med företrädare för kommunerna. Men vi kan inte detaljreglera eller specialdestinera bidrag för allting. I går kom en rapport om skolmaten. Det kommer säkert ett förslag från Baylan snart om att vi ska ha statsbidrag för skolmat. Pertoft från Miljöpartiet kan säkert tala om vilken typ av mat det ska vara också.

Men det är inte så att alla problem i svenskt skolväsende ska lösas av skolministern. Vi har kommunalt huvudmannaskap. Det är inte jag som har bestämt det. Det är inte Folkpartiet som har röstat fram det, utan era partier. Vi måste någon gång låta kommunerna lösa problemen också.

Anf. 37 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Skolministern har rätt i att jag är en stark förespråkare för en kommunal skola. Som jag tog upp i mitt inledningsanförande har vi en målstyrning med en tydlig uppdragsfördelning i Sverige. Det är bra att Skolverket har gjort uppföljningen. Det är bra att Skolverket pekar på bristerna. Nu är bara frågan: Vad händer sedan? Skolministerns svar är: Jaså, ja, men det var inte mitt parti som tyckte så här.

Men det är ju historia. Nu är Jan Björklund skolminister, inte bara företrädare för Folkpartiet. Nu är det skolministerns uppdrag och uppgift, precis som i den föregående debatten om svenska för vårdpersonal, att faktiskt se till att allting fungerar på ett övergripande sätt.

I målstyrningsprocessen efterlyser jag vilka initiativ regeringen kommer att ta för att följa upp Skolverkets rapport. Kommer det till exempel – det verkar ju finnas en brist på idéer på Utbildningsdepartementet – något så enkelt som ett uppdrag till Skolverket att kolla vad kommunerna gör för att komma till rätta med dessa brister på fritids? Kanske behövs det andra saker. Är det någonting som saknas lagmässigt? Jag är ingen förespråkare av detaljstyrning, så jag är lite skeptisk till det, men det kan vara så. Är det någonting annat som måste göras för att kommunerna bättre ska leva upp till det regelverk som finns för hur man ska driva fritids och skolbarnsomsorgen?

I min interpellation efterlyser jag vad skolministern tänker göra. Det är inte jag som är skolminister, för i så fall skulle jag försöka ta reda på det. Det verkar inte som om skolministern tänker på detta sätt, utan det blir en debatt om varför skolan kommunaliserades. Skolan kommunaliserades därför att den drivs bäst av huvudmän som finns nära den, inte i Stockholm förutom Stockholms stad naturligtvis.

Det är det övergripande nationella perspektivet som skolministern bör ha, och det saknar jag i detta. Vi kan säkert diskutera länge om kommunaliseringens för- och nackdelar, men det är inte det frågan handlar om nu.

Prot. 2006/07:58
2 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 38 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Det är förvånande att se hur hjälplös skolministern gör sig.

Vi gör ingenting därför att ni, tillsammans med en majoritet av riksdagen, för 16 år sedan kommunaliserade skolan. Så kan man sammanfatta skolministerns inlägg.

Det handlar inte om kommunaliseringens vara eller icke vara. Vi är helt överens om att det är kommunerna som har driftsansvaret enligt det gällande regelverket. Men likväl har ju staten ett ansvar och sätter upp ett regelverk med mål och regler för utbildningsväsendet. Det är också det regelverket och de målen som Skolverket följer upp, och nu säger man att det inte funkar. Det finns goda exempel, det ska sägas, där man jobbar väldigt bra och med väldigt goda resultat. Men det finns också väldigt många avskräckande exempel.

Det är utifrån den rapporten vi nu diskuterar, skolministern. Vill skolministern diskutera att man ska förstatliga hela utbildningsväsendet, inklusive grundskolor och gymnasieskolor, så får han gärna göra det i den borgerliga alliansen. Ni sitter i majoritet. Ni kan ju ändra detta. Ni har sju röster mer än s, v och mp tillsammans. Ni kan ändra det. Den diskussionen kan ni väl ta internt. Ni har ju majoritet.

Den konkreta frågeställningen och interpellationen handlar om vad skolministern och regeringen vill göra för att förbättra och höja kvaliteten på fritids och, det som Skolverket nämner som den viktigaste åtgärden, se till att det blir mindre barngrupper och ökad personaltäthet. Det går inte att säga att det bara är kommunerna som ska göra det. Som högsta ansvariga i landet har skolministern ett ansvar för att det finns en likvärdighet och en kvalitet i utbildningen. Man gör det via lagar och regler, men man kan faktiskt också göra det genom att staten erbjuder resurser. Det har gjorts tidigare i grundskola och gymnasieskola. Det är ingen detaljstyrning, utan det är ett erbjudande som kommunerna till exempel i fallet med grundskolan till 99 % har tagit del av.

Det behöver inte handla om en princip för hur detta ska styras. Det handlar om vilken vilja regeringen har. Har regeringen en vilja att förbättra tillvaron för de knappt 330 000 barn som går på fritids eller inte? Det är frågan.

Jag återkommer till mina första frågor. Vilka konkreta åtgärder är skolministern beredd att vidta för att förbättra kvaliteten, öka likvärdigheten och minska barngrupperna på fritids?

Anf. 39 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Som jag sade är de åtgärder vi vidtar att vi säger åt kommunerna, som har det här ansvaret, att de måste ta det bättre än tidigare. Det är det vi gör.

Det är något märkligt med Ibrahim Baylans inlägg när det gäller den ökning av antalet barn i fritidshemsgrupperna som kan konstateras i de här rapporterna från Skolverket. Om man jämför hur det var 1990 med

hur det är i dag kan man se att det har skett en kraftig ökning av storleken på grupperna. Så är det. Det är dock så att den stora ökningen skedde i mitten och slutet av 1990-talet. De sista åren sedan 2000 och framåt har det inte ökat så mycket, utan det var i slutet av 90-talet som ökningen av de här barngruppernas storlek i stort sett skedde. Det var i alla fall en kraftig ökning då.

Varför kommer då Socialdemokraterna på att man bör gå in och reglera detta tre månader efter det att man har förlorat valet? Varför kom man inte på det när det skedde? Det var ju då man styrde. Man hade ansvaret. Nu, när jag har haft ämbetet i några månader, säger Ibrahim Baylan att jag måste lösa detta. Varför gjorde ni inte det under de där åren? Det var ju under er regeringstid som problemen inträffade. Det var minsann inte fritt från larmrapporter då heller.

Men låt oss strunta i historien och fundera på vad vi gör nu. Jag tycker, Ibrahim Baylan, att när det kommer en rapport från Skolverket om problem i det kommunala skolväsendet måste den första reaktionen vara att säga åt huvudmännen, det vill säga kommunerna, att läsa och studera detta och lösa problemen. Om första reaktionen alltid är att här är ett problem och nu ska vi ha ett direktriktat statligt bidrag, kommer frågan upp om hur vi egentligen ska styra svenskt skolväsende. Vi har olika uppfattningar i grunden, Ibrahim Baylan och Mats Pertoft å ena sidan och jag å andra sidan, om ifall staten eller kommunerna ska ha huvudmannskapet för svensk skola.

Men ni har bestämt detta, och det finns även nu en majoritet i riksdagen för att det är kommunerna som ska ha huvudmannskapet. Då måste vi låta kommunerna lösa de här problemen när de dyker upp. Det kan inte vara så att så fort det poppar upp ett problem ska skolministern stifta en lag. Det är då jag ställer frågan: Varför ska skolan i så fall vara kommunal? I de kommuner jag känner till och har jobbat nära med tar man den här typen av rapporter på stort allvar. Jag hoppas att Mats Pertoft gjorde det när han var kommunal skolpolitiker i Södertälje. Jag hoppas att Ibrahim Baylan gjorde det när han var kommunal skolpolitiker i Umeå. När Skolverket kommer med kritik tar man del av den och funderar på hur man ska lösa detta.

Sedan frågar Pertoft om vi inte tänker kolla upp detta. Det är självklart. Det är en del i Skolverkets ständigt pågående granskning. Om man gör en granskning och riktar kritik och det inte har gjorts någonting åt det nästa gång man granskar är det mycket allvarigare. Det är självklart att Skolverket har det uppdraget. Man har ett permanent uppdrag att följa upp att skolhuvudmännen som man granskar följer upp den kritik som riktas. Det är helt självklart. Allt står inte i det här interpellationssvaret, men det är en viktig del i Skolverkets ständigt pågående uppgift. Granskar man något och kritiserar det, ska man nästa gång man granskar följa upp att det rättats till.

Jag tror att vi har samma syn på fritidshemmen och på problemen där. Jag delar uppfattningen att fritidshemmen framför allt under 1990-talet utsattes för häftiga besparingar. En del kanske man klarade av, men en del har säkert lett till kvalitetsförsämringar. Jag misstror inte Skolverkets rapport på någon punkt. Därför är det nu så viktigt för skolhuvudmännen att ta det här ansvaret, och eftersom den här riksdagen har bestämt att

Anf. 40 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Det är väldigt trevligt att jag och Jan Björklund kan vara helt överens om väldigt mycket i det stora hela. Vi är inte överens om vem som ska driva skolorna, men det verkar ändå finnas en trygg riksdagsmajoritet på min sida. Jag känner mig nöjd där. Skolministern får kanske känna sig i opposition just i den frågan.

Men det som jag ändå tycker är svårt är det här antingen–eller-perspektivet. Jag efterlyser inga nya lagar. Jag är väldigt glad att det betonas att Skolverket måste följa upp de brister man har konstaterat. Jag hoppas också att i det uppdraget ingår att man också har ett nationellt perspektiv och ser om det finns saker som måste åtgärdas på nationell nivå för att komma till rätta med bristerna i fritidshemmen och skolbarnsomsorgen. Det är ju det min fråga handlade om. Det verkar som om vi har samma syn på det i grund och botten.

Jag efterlyser som sagt inga nya lagar nu, men jag efterlyser att skolministern håller frågan levande, kollar upp och ser om det behövs andra saker, till exempel det som Ibrahim Baylan tar upp, det vill säga statliga ekonomiska bidrag för att minska gruppstorleken på fritidshemmen. Vi har alla tre varit kommunalpolitiskt aktiva, och vi vet att under 90-talet var kommunernas ekonomi inte den bästa. Man kanske prioriterade grundskolan framför fritidshemmen. Det gjorde man i Södertälje, och det var synd. Vi får väl försöka förbättra saken där, men det kostar pengar, och de finns inte i dag.

Jag ser med spänning fram emot dels hur Skolverket kommer att kolla hur kommunerna följer upp den kritiska rapporten, dels hur skolministern sedan kommer att se till att de nationella regler eller åtgärder som eventuellt behövs kommer fram.

Anf. 41 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Björklund har ju gjort sig känd för att beredvilligt komma med pekpinnar när det handlar om skol- och utbildningsdebatten. Jag tror att vi i dag har varit med om något kanske unikt i hans fall. I två interpellationsdebatter i rad har han sagt att han ingenting kan eller bör göra. Ams bör sköta det där – fast de egentligen inte gör det han tycker att de borde göra.

I den här debatten handlar det om att kommunerna egentligen inte gör vad de borde göra, men det är ju deras uppgift.

Vi ska följa upp. Saken är ju den att vi har följt upp det här under ett antal år. Det har införts krav på kvalitetsredovisningar. En del av de uppföljningar som Skolverket har gjort har ju skett på regeringens uppdrag. Man har kommit fram till ganska allvarliga brister.

Skolministerns svar fortsätter med att: Nej, vi kan ingenting göra. Det är ett kommunalt ansvar.

Han slår ifrån sig, och det räcker inte. Det duger inte. Driftsansvaret ligger på kommunerna, det kan vi vara helt överens om. Men det finns ändå ett ansvar för staten och därmed för Jan Björklund, som den främste företrädaren för regeringen när det gäller skolfrågor, att tala om hur man vill göra för att öka likvärdigheten. Det räcker inte med att säga att det

*Svar på
interpellationer*

här är kommunernas ansvar. Skolverket skriver ju i lägesbedömningen att det troligen är ett medvetet val från kommunernas sida att inte prioritera skolbarnomsorgen. Det går alltså inte, skolministern, att bara blunda och säga att det är kommunernas val. De har tydligen, enligt Skolverket, valt att prioritera bort detta.

Vi behöver fler åtgärder. Vi vill att staten ska vara med och ta ett delansvar för att höja kvaliteten. Vi är beredda och vill att man ska öronmärka resurser för att på det viset också se till att höja kvaliteten och minska barngrupperna. Det är den politik vi socialdemokrater står för. Vad står regeringen för?

Anf. 42 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag har inte sagt att staten inte kan göra något. Det är bara det att det vi kan göra ju går rakt in i den kommunala självstyrelsen om vi ska vidta mycket kraftfulla åtgärder. Det går att lagreglera mer om hur stor en barngrupp på fritids får vara. Jag har inte uppfattat några sådana förslag i den här kammaren, men det går att göra.

Det går att ge direktriktade statsanslag, men vi vet ju alla att den socialdemokratiska ledningen i Svenska Kommunförbundet är rent allergisk mot den typen av lösningar och mycket kritisk till de förslag som förs fram av den socialdemokratiska riksdagsgruppen stup i ett om olika direktriktade medel. Jag tror till och med att Miljöpartiet brukar vara kritiskt mot direktriktade statsanslag, men det är möjligt att Pertoft här oorienterar sig i kammaren och nu, just i den här debatten, tycker att det är bra.

Men dessutom vet vi att direktriktade statsanslag rakt in i en stor verksamhet är mycket svåra att följa upp. Om en kommun inte vill använda anslaget till det man får det för är det otroligt lätt för den kommunen att låta bli. Man stoppar i och för sig in de nya pengarna, men man drar undan andra pengar själv. Det där har vi sett så många gånger med alla Wärnerssonpengar, och allt vad det har hetat genom åren, som inte har gett någon effekt. Det är inte ett effektivt sätt. Det verkar bara lite handlingskraftigt. När man inte har något annat att göra som minister så kan man ge lite direktriktade statsanslag så verkar det kraftfullt, men det ger nästan aldrig någon väsentlig och märkbar effekt. Visst kan regeringen och staten göra så, men det ska ha gått mycket längre än så här, innan man går in och börjar detaljreglera och ägna sig åt något slags överförmyndarskap.

Ibrahim Baylan uttryckte det så att kommunerna har driftsansvar för fritidshemmen. Oj då, det låter som om det var någon sorts entreprenad man hade lagt ut. Man har huvudmannaansvar för fritidshemmen, Ibrahim Baylan. Man är huvudman för skolverksamheten, och det är ditt parti som har bestämt det. Vi var emot det, men det är Socialdemokraterna som har bestämt att kommunerna ska ha huvudmannaansvaret. Och så kommer det en kritisk rapport, och då blir reaktionen: Oj oj oj, nu måste staten in och reglera!

Nej, i stället är kravet på kommunerna att fixa detta nu. Gör de inte det får vi ta upp en diskussion om vad vi ska göra, men vi ger nu huvudmännen en chans att fixa detta. Börja inte ropa på statlig lagstiftning eller detaljregleringar av kommunerna så fort ett problem uppmärksammas!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2006/07:58
2 februari

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2006/07:240 om Tom Tits Experiment

Anf. 43 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat mig om jag är beredd att medverka till en regelförändring som möjliggör även för ett kommunalt ägt bolag att bedriva friskoleverksamhet, alternativt om jag är beredd att verka för att få till stånd en försöksverksamhet där ett kommunalt bolag kunde vara huvudman för en fristående skola.

Fristående skolor är en självklar del av det svenska skolväsendet. En grundläggande del av regeringens omläggning av skolpolitiken är att skapa ett utbildningssystem där villkoren för kommunala och fristående skolor är likvärdiga. Alla elever och vårdnadshavare ska ha möjlighet att välja mellan olika skolformer. Elever och vårdnadshavare ska också ha stora möjligheter att välja just den utbildning som passar elevens behov och önskemål. Varje skola ska ha utrymme att skapa en egen profil och tillämpa ett eget arbetssätt.

Men det finns enligt min mening skäl att hålla isär vad som är en kommunal skola och vad som är en fristående skola. Det måste vara tydligt för såväl skolans personal som för elever och vårdnadshavare vilken typ av skola man verkar i och vilket regelverk som gäller för verksamheten. I detta ligger också att det måste vara klart vem som är huvudman för skolan.

Som Mats Pertoft pekar på har Skolverket konstaterat att helägda kommunala bolag utifrån gällande rätt inte kan godkännas som huvudmän för fristående skolor som motsvarar grundskolan. Det aktuella fallet har även prövats av Länsrätten i Stockholms län som gjorde samma bedömning som Skolverket. Länsrättens dom har nu emellertid överklagats till Kammarrätten i Stockholm som ännu inte prövat ärendet.

Jag avser för närvarande inte att vidta några åtgärder för att ändra regelverket. Jag tänker dock följa utvecklingen på området i allmänhet, och i det här aktuella ärendet i synnerhet, för att se om det behövs ändringar i regelverket för att regeringens skolpolitiska mål ska kunna uppnås.

Anf. 44 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag börjar med det sista i skolministerns svar, att regeringens skolpolitiska mål ska uppnås. Det finns ju en stor fråga som vi skolpolitiker debatterar väldigt ofta och rådbårar våra huvuden om, nämligen: Hur ska vi uppnå att fler elever intresserar sig för naturvetenskapliga ämnen, matematik etcetera?

Jag vet inte om skolministern någon gång har varit på Tom Tits och besökt verksamheten. Han nickar. Annars hade jag bjudit in honom, för det är en ganska suverän verksamhet som bedrivs vid Sveriges största *science center* i Stockholmsområdet. Trots tyvärr hög inträdesavgift är det fullt med skolungdomar där.

Frågeställningen är följande: Vi har en intressant verksamhet. Den är pedagogisk. Den är grundad av lärare. Det är entusiaster som har byggt upp det här från början. Verksamheten har under många år samarbetat med lärarhögskolan för att främja naturvetenskapliga ämnen med pedagogiska experiment och så vidare. Man har nu startat en förskoleverksamhet. Det är kö till den. Den är eftertraktad. Man arbetar med hela utställningarna och bedriver pedagogiskt utvecklingsarbete i ordets bästa mening – och man vill starta en friskola. Man vill starta en skola som kan föra den pedagogiska traditionen, den här experimentlustan, vidare in i grundskolan.

Man har bara ett enda problem. Det är att man råkar vara ett helägt kommunalt bolag. Det beror på att det genom åren inte funnits någon i näringslivet som velat pytsa in pengar för att kunna starta den verksamheten. Inte ens nu för tiden går museiverksamheten, alltså utställningsverksamheten, runt. De har varit en stiftelse. Nu är de ett kommunalt bolag och ingår i Täljekoncernen. De har alltså ett enda problem, nämligen att de har fel huvudman. Jag tror inte att något fristående bolag skulle vara berett att ta över verksamheten om man inte blev lovad en väldig massa pengar i all evighet.

Frågan är om vi är intresserade av bra skolor eller av huvudmannafrågan. För en liberal skolminister borde det vara självklart att det är skolan och inte huvudmannafrågan det måste handla om. Det finns inte något konkurrensförhållande. Jag betvivlar att Kunskapsskolan eller Vittra vore intresserade av att ta över verksamheten. Det handlar om att skapa möjligheter för en pedagogiskt innovativ idé på områden där vi nationellt diskuterar hur vi kan främja elevernas intressen och att på detta område skapa möjligheter att utveckla verksamheten.

Hur kan skolministern i sann liberal anda skapa dessa möjligheter? Det är min fråga.

Anf. 45 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är något i frågeställningen som jag inte förstår. Om Tom Tits i Södertälje är en kommunal verksamhet, och om kommunen tycker att det ska vara en skola, är det bara att starta en skola. Varför måste det vara en friskola? Kommunen är ju huvudman för skolväsendet, och då är det bara att starta en skola.

Anf. 46 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Det skulle man kunna göra, men då uppstår andra problem. En kommunal skola har, vilket också påpekas i svaret, delvis ett annat regelverk. Man har ett annat helhetsansvar. När man har en hel organisation med anställningar och så vidare är det betydligt krångligare än för en enskild friskola, som helt kan fokusera på den pedagogiska idén och det koncept som finns.

Sedan vill jag som politiker inte lägga mig i detta för mycket, utan jag vill att dessa människor tillsammans med verksamhetsledningen för Tom

Tits, med koncernledningen, arbetar fram sin idé och att den är fristående. Jag kan hålla med om att den möjligheten diskuteras, men det vore betydligt enklare om de kunde fortsätta som friskola, särskilt då det redan finns en enskild förskola.

Prot. 2006/07:58
2 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 47 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det här är väldigt rörigt. Vi har kommunala skolor, och vi har privata skolor. De kallas i Sverige för friskolor. Här finns en kommunal verksamhet som Mats Pertofts parti tycker ska vara privat-skola – för att kunna gå runt arbetsrätten i Södertälje, eller vad det var han sade; de skulle behöva andra anställningsavtal och sådant. Det är en ganska märklig invändning.

Jag är för det första mycket skeptisk till att kommunal verksamhet över huvud taget ska bedrivas i bolagsform. Det minskar människors insyn, vilket är ett demokratiskt problem. Det förekommer ofta att kommunerna skyfflar pengarna mellan olika bolag för att skatteplanera. Om Södertälje kommun nu vill ha Tom Tits experimenthus, eller vad det heter, i kommunal bolagsform så får man väl ha det, men då är det ju inte privat. Då kan det inte vara en friskola. Det är en kommunal verksamhet. Vill de ha den som skola, så öppna skolan!

Södertälje kommun är huvudman för skolväsendet i Södertälje så det är bara att öppna en skola. Om det däremot ska vara en friskola ska det också ha en privat huvudman. Om de anställda och verksamhetsledningen vill ta över och driva den som privat skola är det bara att göra det. Skicka in en ansökan till Skolverket så provas den!

Kommunen kan inte driva privatskolor. Det strider mot hela definitionen. Vi skiljer i Sverige mellan kommunala skolor och fristående skolor, och om man luddar till det hela genom att kommunala bolag i någon blandform skulle kunna driva privata skolor är man ute på mycket tunn is.

Anf. 48 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Nu handlar detta om fristående skolor. Även om skolministern i var och varannan mening växlar mellan benämningen privat-skola och friskola föredrar jag benämningen friskola. Jag trodde att vi i Sverige avskaffade privatskolorna för omkring 15 år sedan i och med att vi också avskaffade möjligheten att ta ut höga avgifter.

Svårigheten består av flera delar. Det handlar inte om att fuska bort personal. Det handlar om att det i en fristående skola finns en tydligare fokusering än i en kommunal skola. Det brukar ofta framhållas i debatten att en fördel med fristående skolor är just att de kan fokusera bättre. Sedan har vi diskussionen om upptagningsområde, och allt annat som en kommunal skola har, som också kan krångla till det hela. Jag tror dock inte att vi ska ta den diskussionen nu.

Det är lite synd om vi på det här sättet ska skilja mellan olika skolhuvudmäns möjligheter. Det vore bättre om vi kunde säga att vi vill ha bra skolor. Varför ska i så fall inte kommunala bolag få driva friskolor på samma sätt som andra bolag? Man kan ha rent ideologiska invändningar mot det. Jag själv har inte det, men det verkar som om skolministern har en rent ideologisk invändning mot att kommunala bolag ska få driva friskolor. Jag undrar: Varför det?

Anf. 49 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Vi har två typer av skolor i svensk skollagstiftning, om vi talar om huvudmannaskap. Det ena är kommunala skolor. Där är kommunen huvudman. Det andra är fristående skolor, som de mycket riktigt heter. De har privat huvudman. Det betyder att kommunen inte är huvudman för dem. Den stora skillnaden mellan kommunala skolor och friskolor är vem som är huvudman.

Mats Pertoft säger att här finns en skola som borde få vara kommunal men samtidigt vara friskola. Varför det? Jag förstår inte det. Om man vill vara en friskola med det regelverket får väl bolaget, eller vad det nu är som kommunen har, privatiseras, eller också får de som vill driva en friskola frigöra sig från kommunen och starta och driva den – om de uppfyller kraven. Men så länge det är en kommunal verksamhet är det en kommunal skola, och då faller den också inom ramen för den lagstiftningen.

Jag ser inget behov av att ludda till lagstiftningen, att kommuner ska driva privatskolor eller tvärtom. Det enda väsentliga när det gäller att skilja dem åt handlar om vem som är huvudman. Det är därför det finns två olika lagstiftningar. I det ena fallet är det kommunen och i det andra en enskild huvudman. Att då krängla till det hela genom att låta kommunala bolag bedriva friskolor ser jag inget behov av. Om kommunen tycker att verksamheten ska vara skola är det fritt fram att starta en kommunal skola. Tycker man att det ska finnas en enskild huvudman får man överlåta verksamheten till någon annan ägare.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2006/07:251 om läroböcker som inte överensstämmer med skolans värdegrund

Anf. 50 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Ulf Holm har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att läromedel vars innehåll kan uppfattas som kränkande eller diskriminerande, och därför inte överensstämmer med skolans värdegrund, inte längre ska användas i landets skolor.

Som jag sade i en liknande interpellationsdebatt den 26 januari anser jag att frågan i grunden handlar om en kompetent lärarkår. En lärare med gedigna kunskaper i pedagogik, i undervisningsämnet och i skolans värdegrund kan avgöra vilka läroböcker som är bra och vilka som inte är förenliga med skolans värdegrund.

Det är inte lämpligt att staten detaljreglerar vilka läroböcker skolorna ska använda. I stället måste vi lita på att lärarna själva kan göra den professionella bedömningen.

I budgetpropositionen för år 2007 har regeringen lagt fram flera förslag för att stödja lärarna i deras arbete. Bland annat aviserar regeringen den största statliga satsningen på lärarfortbildning sedan skolan kommunaliserades. Regeringen har också tagit initiativ till att 10 miljoner kronor satsas på att utveckla och sprida handlingsprogram mot mobbning och annan kränkande behandling. Åtgärdsprogrammen ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet. Skolans arbete med värdegrunden måste

stärkas. Regeringen anser att lärare och skolledare måste ges verktyg för detta.

Som pedagogisk ledare har skolans rektor det yttersta ansvaret för val av läromedel och undervisningens utformning. Jag vill därför förbättra förutsättningarna för att rektorerna ska lyckas i sitt uppdrag. Som framgår av budgetpropositionen vill regeringen skapa en rektorsutbildning med högre grad av akademiskt innehåll än den nuvarande och avser att återkomma till riksdagen med förslag på behörighetsregler för rektorer.

Avslutningsvis hoppas jag att Skolverkets rapport blir en grund för fortsatta diskussioner i skolan om innehållet i de läromedel som används och att man reflekterar över hur dessa stöder skolans uppdrag.

Anf. 51 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Bakgrunden till det här är den första granskning RFSL gjorde 2003 för att titta på hur läroböcker behandlade just homosexuella, bisexuella och transpersoner i skolan. Det var en ganska tragisk rapport, och det var oroväckande att se hur man behandlade sådana saker. Ett år senare gjorde Sveriges Radios Ekoredaktion en uppföljning där man markerade att var femte skola fortfarande använde de böcker som var diskriminerande och kränkande bland annat för HBT-personer.

Utifrån den aspekten begärde vi i Miljöpartiet i förhandlingarna med S och V när vi styrde landet, att Skolverket skulle titta på det här i ett bredare perspektiv och även ta med frågor om etnisk tillhörighet, religion, trosuppfattning och så vidare. Den rapporten, *I enlighet med skolans värdegrund?*, kom i december förra året.

Precis som statsrådet säger är läromedelsmarknaden fri i Sverige. Vi har ingen statlig kontroll. Det är dock ganska oroväckande att skolan fortfarande använder läroböcker som är kränkande, där man fortfarande säger att homosexualitet är något onormalt, där man ignorerar eller osynliggör handikappade och där man framställer olika religiösa uppfattningar, till exempel islam, bara i samband med krig och terror och så vidare. Det utgör faktiskt ett diskriminerings- och arbetsmiljöproblem.

Det man blir mest förvånad över i detta är statsrådets svar. Hela svaret ska läggas på lärarna, och inget ansvar alls på ministern. Han verkar inte vara beredd att göra något alls. Det är lite märkligt. Vi riksdagsledamöter har fått flera mejl, flera har skrivit motioner om detta, och riksdagens HBT-grupp, där Folkpartiet har en ledande position, har skrivit en flerpartimotion om att man borde göra någonting. Det finns även enskilda folkpartimotioner som lyfter upp att något måste göras. Men det enda svaret skolministern ger är att det är lärarnas uppgift – ge bara några miljoner extra för kompetensutbildning till lärarna så löser sig allting.

Då tror jag inte att skolministern har läst Skolverkets rapport. I avslutningen skriver man nämligen: ”Mångfalden av informationskällor som används i skolan innebär att det ställs mycket höga krav på dagens lärare – de förväntas förhålla sig kritiska till olika former av information samt att välja mellan olika läromedel och deras innehåll.” Med tanke på den kunskap och den tid som krävs för att granska läroböckers innehåll är det knappast rimligt att förvänta sig att lärare – och elever – ensamma ska kunna klara av denna uppgift.

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

Frågan är då vem som ska ha den uppgiften. Vem ska ansvara för att de läroböcker som används i skolan faktiskt inte kränker mänskliga rättigheter, inte kränker homosexuella och inte heller kränker människor av annat etniskt ursprung eller av annan religiös övertygelse? Det är ju just det som sker i dag. Den självsanering som man kanske hade hoppats på efter rapporterna från bland annat RFSL Ungdom har ju inte fått fullt genomslag än.

Frågan står alltså kvar: Vad avser ministern att göra för att komma till rätta med detta problem när det gäller skolans läromedel?

Anf. 52 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är något märkligt med flera av dessa interpellationsdebatter. Miljöpartist efter miljöpartist går upp och pekar på någon larmrapport om något som inte varje skola i Sverige har skött. Man säger att det är ett stort problem och kräver att skolministern ska göra något.

Det är naturligtvis fullt möjligt att återinföra en statlig läromedelscensur. Vi hade det fram till 1991. Den avskaffades då, men det är fullt möjligt att återinföra den. Jag ska strax återkomma till frågan om det är lösningen på problemet. Hur som helst går det att göra.

Nu finns det en larmrapport. Jag tycker att den är bra, liksom den som RFSL tog fram för några år sedan. Den väckte en väldig debatt, och huvuddelen av Sveriges skolor bytte ut läroböckerna. Ulf Holm nämnde själv att det var 20 % som inte bytte ut böckerna inom ett år medan 80 % uppenbarligen gjorde det. Våldigt många tar till sig detta, och jag tror att systemet fungerar bra.

Den rapport som interpellanten nu håller i handen kom från Skolverket. Det är bra att man på verket har granskat detta, och rapporten leder i sin tur till ytterligare debatt. Lärare blir uppmärksamma på det och – det lovar jag – läromedelsförlagen, som naturligtvis vill sälja sina böcker, förstår precis vart vinden blåser och studerar detta noggrant när de skriver nästa generation läroböcker.

Om vi ska ha ett system med kommunaliserad skola, så som det är i Sverige – det är inte mitt parti som har bestämt det utan snarare interpellantens parti – kan staten inte detaljstyra varenda rad i varenda lärobok. Granskningen måste göras av dem som köper in böcker – en lärare, ett lärarkollegium eller en skola – och till stöd för det gör Skolverket omfattande granskningar av läromedlen. Läromedelsförlagen tar del av detta, och man köper de böcker som uppfyller kraven. Jag vet att det inte alltid har gått till så, men jag är helt övertygad om att den rapport som interpellanten har i handen och som kom alldeles nyligen leder till en självsanering och en ytterligare granskning på de här områdena.

Alternativet till denna ordning är att vi inför en statlig läromedelskontroll igen. Det är det enda alternativet. Någon tredje väg finns inte. Det innebär att jag får utse några personer som ska läsa alla läromedel i förväg och godkänna dem. Men inte ens de personer som då utses kommer att kunna vara så kloka att de ser allt lika bra som lärarna.

Jag gick i skolan på 1970-talet i Sverige. Jag hade en lärobok där det fanns en bild på kinesiska folkkommunarbetare som stod på åkern och var jättelyckliga över det. Folkrepubliken Kina framställdes som en idyll. Då fanns det läromedelscensur, men det var ingen garanti för att det inte

skulle finnas inslag i böckerna som var helt uppåt väggarna. Jag tror inte på idén om att återinföra en censurmyndighet i Sverige.

Ett bra system innebär att en kritisk granskning av läromedel som utförs både av Skolverket och av intresseorganisationer som RFSL, som startar en debatt, sätter press på läromedelsförlagen. Även huvudlärarna i olika ämnen på skolorna tar del av diskussionen, granskar böckerna och väljer innan de köper in. Jag skulle vilja säga att dessa rapporter, både den från RFSL, som kom för några år sedan, och Skolverkets senaste rapport, leder till en självsanering både hos läromedelsförlagen och ute i skolväsendet. Kanske är detta ett ännu effektivare sätt, eftersom det blir debatt, än om en statlig censurmyndighet ska läsa allt i förväg.

Anf. 53 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag kan än en gång konstatera att statsrådet inte tycks ha några idéer alls. Alternativen verkar vara att det antingen ska vara helt fritt och att allt ansvar ska ligga på lärarna, eller att man ska återgå till en gammal lagstiftning från 1991 som man redan tagit bort. Jag tror inte att något parti i riksdagen har motionerat om att den ska återinföras.

Finns det verkligen inga andra möjligheter för statsrådet att agera? Regeringen visar här en brist på initiativförmåga.

I tidigare interpellationsdebatter har du, Jan Björklund, sagt att skolan i första hand ska ta ansvaret. Här innebär det i första hand lärarna. Vem ska ha ansvaret i andra hand då? Vem har ansvaret om lärarnas tid inte räcker till för att göra granskningen, precis som Skolverket konstaterar? Skolverket skriver att med tanke på den kunskap och tid som krävs är det knappast rimligt att vänta sig att lärarna ensamma ska kunna klara av denna uppgift. Detta har Skolverket skrivit, och jag är beredd att hålla med om det.

Det finns väldigt många kompetenta lärare, men de har förmodligen inte kompetens att studera detta inom alla områden. Det är ingen lätt uppgift. Skolverket skriver vidare att många läromedelsföretag faktiskt skickar böckerna till granskning, men det framgår inte i vilken mån förlagen anlitar särskilda experter för att granska läroböckerna utifrån alla perspektiv. Det är det som är svårigheten.

Vore det då inte bra om vi kunde hjälpa till med att ge både lärarna och läromedelsföretagen vissa verktyg som de kan använda för att gå i rätt riktning?

Det borde vara det självklara. Då borde det finnas något annat alternativ än att antingen ha en läromedelscensur som vi tog bort år 1991 eller ha det helt fritt.

Det förvånar mig att just ett folkpartistiskt statsråd tydligen lämnar walk over och säger: Det får ni sköta själva. När det gäller diskriminering av HBT-personer, funktionshindrade, personer med annan religiös uppfattning kan vi ingenting göra. Han säger: Vi kan ingenting göra.

Vi är valda hit just för att göra någonting. Vi borde ta initiativet. Vi borde göra någonting mer än att bara sitta med armarna i kors och säga: Det är lärarna som får ta hand om detta. Lärarna behöver verktyg i sin verksamhet för att kunna utföra en bra uppgift. Då borde det finnas några initiativ till hur man kan göra detta.

Vi har när det gäller att köpa riktig mat – ekologisk mat – Kravmärkning. Vi kanske kunde göra någonting liknande när det gäller Skolverket.

Prot. 2006/07:58
2 februari

Svar på
interpellationer

Skolverket har nu granskat en mängd läromedel och funnit en del konstiga saker. Då kanske man skulle sätta upp en lista på Skolverkets hemsida och säga: Dessa bör man kanske undvika, inte vet jag.

Det är ett förslag. Men det är regeringen och skolministern som har resurserna för att kunna ta fram initiativ och utreda olika möjligheter. Man kan inte bara sitta med armarna i kors och låta det fortsätta. Det går för sakta. Vi kan inte leva år 2007 och bara säga: Det är förvisso skolböcker som är 20 år gamla, men man kan ju läsa på Internet om det nya och ta till sig.

Om en elev får den 20 år gamla boken i sin hand, och läraren säger: Läs bara detta kapitel, är det väl självklart att eleven även bläddrar igenom de andra sidorna och får se formuleringarna i rubrikerna och de stereotypa framställningarna.

Det håller inte. Vi måste ta initiativet. Jag hoppades verkligen att ett folkpartistiskt statsråd skulle kunna ta ett sådant initiativ. Men jag verkar ha bedragit mig på den punkten. Jag beklagar det.

Anf. 54 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Några initiativ till statlig läromedelscensur kommer inte att komma från en liberal skolminister. Det kan jag garantera. Jag ser fram emot när den miljöpartistiska gruppmotionen kommer om en statlig läromedelscensur ur de idéer som Miljöpartiet för fram nu.

Att man däremot granskar böckerna och ger kritik, råd och anvisningar tycker jag är alldeles utmärkt. Det är precis det som har skett och det som sker. Det är den rapport som Ulf Holm själv står och håller upp. Det är Statens skolverks granskning. Det är vad som redan sker. Det är väl alldeles utmärkt om Ulf Holms parti en gång i tiden har varit med och tagit initiativ till detta. Det är väl jättebra och att det sker en debatt.

Jag har haft två debatter här i riksdagen med anledning av rapporter om brister i läroböckerna. Det finns absolut brister. I båda debatterna säger interpellanterna: Varför granskas det inte? Att vi står här och debatterar beror på att det har granskats. Det sker en granskning. Det är bra att det görs och att Skolverket och även andra aktörer i samhället går in. Det är vad jag försöker säga. Jag tror inte ens att en myndighet upptäcker allting och ser allting. Ibland är det andra som gör det. I det här fallet är det RFSL som går in med sina ögon och granskar vad som står om HBT-personer och så vidare. Det är självklart. Man upptäcker saker och slår larm, och så vaknar också Skolverket. Det vore annorlunda om vi inrättade en myndighet. Jag tror inte att Skolverket borde få i uppgift att censurera böckerna. Det är inte alls säkert att det skulle leda till en förbättrad kvalitet på läroböckerna jämfört det system vi har i dag.

Skolverket granskar emellanåt läroböckerna och riktar kritik. Andra aktörer gör det också. Jag lovar att de läromedelsförlag som inte tar till sig den kritiken inte finns. De vill sälja sina böcker. De vill inte bli uthängda och kritiserade, för då får de inte sina böcker sålda.

Om någon har böcker som är 20 år gamla hjälper det inte att censurera de nya, för de gamla finns ju kvar. Ett annat problem är att pengarna går till datorerna i skolorna i stället för böcker. De nya böcker som kommer ut och som granskas och läses blir det en debatt om, och man rättar till det.

Än så länge har ingen lyckats övertyga mig om att dagens ordning skulle vara kass. Dagens ordning är den att vi inte har någon statlig läromedelscensur. Men vi har granskningar som vållar debatt. Saker och ting rättas i regel till då. Varje skola bestämmer själv exakt vilka läroböcker man vill köpa in.

Att det ska finnas några statliga smakdomare eller censurorgan är jag emot. Däremot är jag för den granskning som i dag sker. Kom inte och påstå att det inte sker någon statlig granskning. Det är precis det som har skett. Det är därför vi står här och diskuterar.

Anf. 55 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Statsrådet säger: Dagens ordning är okej. Att säga så innebär också att man inte vill ta något ansvar och göra någonting åt detta problem. Vi har läromedel som faktiskt är kränkande för människor. Du vill sitta med armarna i kors. Jag beklagar det verkligen.

Jag tycker att du ska gå på Folkpartiets gruppmöten och höra pläderingen där. Det finns motioner just från din egen partigrupp om att man måste göra något åt detta. Det finns enskilda motioner och flerpartimotioner där man kräver att vi måste göra någonting.

Det är ingen som har föreslagit att vi ska skapa en ny myndighet. Det är ingen som har föreslagit att vi ska ha en läromedelscensur à la 1991. Det är ingen som har föreslagit detta i debatten. Det är du som av dig själv målar upp den bilden. Det visar på att du har skyggglappar och inte vill se och öppna för nya idéer och nya infallsvinklar. Det är bara det ena eller det andra, och ingenting mittemellan. Det beklagar jag verkligen.

Jag är helt övertygad om att vi på något sätt måste hjälpa våra politiker i kommunerna, som är huvudmän för skolorna. Vi måste hjälpa lärarna i deras arbete och inte lägga allt ansvar på dem.

Vi måste se till att vi kan få ut läromedel som faktiskt är analyserade ur olika aspekter just för att vi ska inte kränka människor med annan religiös bakgrund, annan sexuell läggning etcetera. Där måste vi verkligen göra någonting.

Det enda jag begär är att få höra statsrådet säga: Ja, vi ska fundera på detta på Utbildningsdepartementet. Vi kanske ska ta initiativ till att göra någonting mer. Skolverkets rapport tillkom tack vare Miljöpartiet.

Jag hade hoppats att kanske Folkpartiet skulle ta över stafettpippen och jobba vidare med frågan och inte bara lägga den åt sidan. Det är tydligen det som skolministern har för avsikt att göra, och jag beklagar det verkligen.

Anf. 56 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är knappt någon idé att ha ett sådant här samtal om man inte lyssnar på varandra. Ulf Holm lyssnar inte på vad jag säger. Jag säger att den granskning som Skolverket i dag gör är en bra modell. Den leder till en omfattande debatt.

Det är just det som är mittemellan. Det ena är att inte ha någon som läser någonting, inte ha någon som granskar någonting, och att man har böcker som ingen har koll på över huvud taget. Det andra är att man har en statlig läromedelscensur. Det är två ytterlighetsmodeller.

Ett mittemellanläge är att Skolverket eller någon annan med jämna mellanrum går in och granskar böcker, läser och kritiserar och säger: Det här är väl ändå fel, och det här är inte bra. Det är väl det som är mellan-tinget och det som vi har i dag.

Det sägs att man ska skärpa det ytterligare. Ulf Holm säger: Vi har inte föreslagit censur, vi kräver bara att det ska göras mer. Det är bara det att om det är mer än den granskningen, då är man på censurlinjen.

Jag håller med om att Ulf Holm inte har föreslagit censur. Ulf Holm säger: Gör något. Men något blir i praktiken censur. Det som sker i dag är en granskning av läromedel. Men det är inte att man sitter och censurerar eller stämplar Godkänd eller Icke godkänd på läromedlen.

Man framför synpunkter och kritik mot olika saker. Nästa steg om man ska göra någonting mer är att staten går in och säger: De här läromedlen ska man inte använda. Då är det censur.

Jag förstår inget annat än att Ulf Holm bara vill göra en poäng av att låtsas att han är mer engagerad i den här frågan än vad jag är, vilket jag inte tror. Jag är också mycket engagerad. Men jag litar på att de system vi har för att korrigera felaktiga läromedel till sist fungerar.

Det finns läromedel där man har uttryckt sig på sätt som helt klart är oacceptabelt och underkänt. Det är precis det som kritiseras, och så rättas det till. De korrigerings- och granskningssystem vi har fungerar. Vi står här och diskuterar just därför att det har kommit en granskningsrapport.

Om man ska ha ännu skarpare system handlar det som censur, och det kommer inte en liberal skolminister att införa.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2006/07:41 till finansutskottet
2006/07:42 till trafikutskottet
2006/07:44 till arbetsmarknadsutskottet

Framställning
2006/07:RRS16 till finansutskottet

EU-dokument
KOM(2007)27 till socialutskottet

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse
2006/07:47 Meddelande om kommande ändringar av skattereglerna för pensionsförsäkring

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 2 februari

2006/07:281 Förlust av intäkter och inflytande vid utförsäljning

av *Ulla Andersson* (v)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:282 Ojämlika villkor på arbetsmarknaden

av *Ann-Christin Ahlberg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:283 Flyktningmottagandet och kommunerna

av *Lars Johansson* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2006/07:284 Alla kommuners ansvar för flyktningmottagande

av *Leif Jakobsson* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2006/07:285 Transportbidraget

av *Hans Stenberg* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:286 Transportbidraget

av *Marie Nordén* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 februari.

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 2 februari

2006/07:588 Situationen i Vitryssland

av *Berit Högman* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:589 Handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet

av *Lars U Granberg* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:590 Rensning av skjutfältet Bynäset

av *Marie Nordén* (s)

till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:591 Narkotika som utbjuds på Internet

av *Hillevi Engström* (m)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

Prot. 2006/07:58
2 februari

2006/07:592 Betyg för särskoleelever

av *Holger Gustafsson* (kd)

till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:593 Hävd sekretess av uppgifter kring svensk kärnsäkerhet

av *Per Bolund* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 februari.

13 § Kammaren åtskildes kl. 11.39.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 40 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellation 2006/07:170 om kulturlivet och amatörkulturen	2
Anf. 1 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	2
Anf. 2 SIV HOLMA (v)	3
Anf. 3 ANNELI SÄRNBLAD (s)	4
Anf. 4 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	5
Anf. 5 SIV HOLMA (v)	6
Anf. 6 ANNELI SÄRNBLAD (s)	6
Anf. 7 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	7
Anf. 8 SIV HOLMA (v)	8
Anf. 9 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	8
3 § Svar på interpellation 2006/07:198 om kvaliteten på de statliga museerna	9
Anf. 10 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	9
Anf. 11 LEIF PETTERSSON (s)	9
Anf. 12 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	10
Anf. 13 LEIF PETTERSSON (s)	11
Anf. 14 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	12
Anf. 15 LEIF PETTERSSON (s)	13
Anf. 16 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	14
4 § Svar på interpellation 2006/07:212 om effekterna för kulturarbetarna av den försämrade arbetslöshetsförsäkringen	14
Anf. 17 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	14
Anf. 18 NIKOS PAPADOPOULOS (s)	15
Anf. 19 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	16
Anf. 20 NIKOS PAPADOPOULOS (s)	17
Anf. 21 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	17
Anf. 22 NIKOS PAPADOPOULOS (s)	18
Anf. 23 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	18
5 § Svar på interpellation 2006/07:161 om kurser i svenska för utländsk vårdpersonal	19

Anf. 24	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	19
Anf. 25	MATS PERTOFT (mp)	20
Anf. 26	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	21
Anf. 27	MATS PERTOFT (mp)	22
Anf. 28	IBRAHIM BAYLAN (s)	22
Anf. 29	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	23
Anf. 30	MATS PERTOFT (mp)	23
Anf. 31	IBRAHIM BAYLAN (s)	24
Anf. 32	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	24
6 §	Svar på interpellationerna 2006/07:209 och 250 om barngruppernas storlek i fritidshemmen	25
Anf. 33	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	25
Anf. 34	MATS PERTOFT (mp)	26
Anf. 35	IBRAHIM BAYLAN (s)	26
Anf. 36	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	27
Anf. 37	MATS PERTOFT (mp)	28
Anf. 38	IBRAHIM BAYLAN (s)	29
Anf. 39	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	29
Anf. 40	MATS PERTOFT (mp)	31
Anf. 41	IBRAHIM BAYLAN (s)	31
Anf. 42	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	32
7 §	Svar på interpellation 2006/07:240 om Tom Tits Experiment	33
Anf. 43	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	33
Anf. 44	MATS PERTOFT (mp)	33
Anf. 45	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	34
Anf. 46	MATS PERTOFT (mp)	34
Anf. 47	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	35
Anf. 48	MATS PERTOFT (mp)	35
Anf. 49	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	36
8 §	Svar på interpellation 2006/07:251 om läroböcker som inte överensstämmer med skolans värdegrund	36
Anf. 50	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	36
Anf. 51	ULF HOLM (mp)	37
Anf. 52	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	38
Anf. 53	ULF HOLM (mp)	39
Anf. 54	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	40
Anf. 55	ULF HOLM (mp)	41
Anf. 56	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	41
9 §	Hänvisning av ärenden till utskott	42
10 §	Bordläggning	42
11 §	Anmälan om interpellationer	43
12 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	43
13 §	Kammaren åtskildes kl. 11.39	44

